

รายละเอียดและขั้นตอน ประเพณีการเลี้ยงศาลเจ้า / เครื่องเซ่น

การเลี้ยงศาลเจ้าใน 1 ปี จะเลี้ยงประมาณ 2-3 ครั้ง โดยศาลเจ้าจะมี 2 ชั้น ชั้นแรกเป็นเจ้าที่ใหญ่ที่สุดเรียกว่า (อิดาม่า) ชั้นที่สอง

ก่อนฆ่าหมูหรือไก่ต้องทำพิธีสวดหนึ่งรอบ หลังสวดเสร็จก็ฆ่าหมูไก่แล้วเอาไปต้มให้สุกแล้วเอาซี่โครงหมูข้างละ 3 ซี่ หัวหมู 1 หัว หาง 1 หาง และขา 4 ข้าง พร้อมไก่ที่ต้มแล้ว

ผู้ที่จะเป็นคนสวดนั้นแล้วแต่หมอเมืองประจำหมู่บ้าน จะให้ใครสวดหรือหมอเมืองจะสวดเองก็ได้

เครื่องเซ่นเลี้ยงเจ้าเมืองหรือเลี้ยงศาลเจ้า

1. แก้ว 4 ใบ (เป็นแก้วอะไรก็ได้ แต่ต้องทนและมีขนาดเล็ก)
2. รูป 4 ดอก
3. ไก่ต้มตัวผู้ 1 ตัว
4. ไก่ต้มตัวเมีย 1 ตัว
5. หมูต้ม(ตัวผู้หรือตัวเมียก็ได้) โดยใช้ ซี่โครงหมูข้างละ 3 ซี่ / หัวหมู 1 หัว / หาง 1 หาง / ขา 4 ข้าง

หมายเหตุ

1. หากใช้หมูตัวผู้ 1 ตัว ให้ใช้ไก่ประกอบเพิ่มตัวผู้ 2 ตัว และตัวเมีย 3 ตัว
2. หากใช้หมูตัวเมีย 1 ตัว ให้ใช้ไก่ประกอบเพิ่มตัวผู้ 3 ตัว และตัวเมีย 2 ตัว
3. หากไม่มีหมูเลย ให้ใช้ไก่ตัวผู้ 3 ตัว และตัวเมีย 3 ตัว
4. ใช้ไก่ขาวเลี้ยงอาปาหมไม่ได้ แต่ไก่ขาวเลี้ยงชั่วสือได้

การแต่งกาย

ไม่ได้กำหนดชาวบ้านสามารถแต่งได้ตามอัธยาศัย แต่ควรเป็นชุดที่ดูสุภาพ เรียบร้อย

ช่วงเวลาในการเลี้ยง

จะเป็นเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม - สิงหาคม ส่วนจะเป็นวันที่เท่าไรนั้นแล้วแต่หมอเมืองและชาวบ้านจะตกลงกัน

นายประเสริฐ ฉั่วจา ผู้เก็บข้อมูล

ประเพณีที่ 3 เชนม้ง

เรื่องเล่า / ตำนาน

มีเจ้าชายองค์หนึ่งได้พาลูกน้อยและทหารอีก 8 คนออกเดินทาง เพื่อหนีออกจากวัง ไปหลบอยู่ตามป่า เนื่องจากมีการแย่งชิงรัชทายาท ต่อมาพระราชินีได้ประกาศให้เจ้าชายองค์นี้ขึ้นเป็นพระราชินี จึงรับสั่งให้ทหารออกตามหาองค์ชายแต่หาไม่เจอ จึงมีอุปบายให้เผาป่าเพื่อให้องค์ชายออกมาจากป่า ซึ่งวันนั้นตรงกับวันที่ 3 เดือน 3 เมื่อเผาเสร็จแล้วองค์ชายก็ยังไม่ออกมาจึงให้ทหารเข้าไปดู พบศพองค์ชายสิ้นพระชนม์อยู่ใต้ต้นกิ่งหลิว หรือหย่าเลจือ พระราชินีจึงจัดงานพระศพให้อย่างยิ่งใหญ่ ต่อจากนั้นมาจึงเกิดงานเชนม้งมาตลอดจนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อต่อประเพณีเชนม้ง

เชนม้งเป็นเทศกาลไหว้หลุมฝังศพผู้ใหญ่ของเผ่าลีซอ ซึ่งตกทอดมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล ใครเป็นคนเริ่มต้นยังไม่ทราบแต่เห็นว่าเป็นประเพณีที่ดี จึงทำสืบทอดกันมาชั่วลูกชั่วหลาน

ที่เราทำเชนม้ง ถือว่าเราสร้างบ้านและตกแต่งปักกวาดบ้านให้ท่าน เพื่อทดแทนบุญคุณที่ท่านได้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างกับเราไม่ว่าร่างกาย จิตใจ ชีวิต และความรู้ เราเลยต้องทำบุญส่งไปให้ท่าน พร้อมทั้งขอพรจากท่าน ให้ลูกหลานและญาติที่มาร่วมทำบุญให้มีความสุขความเจริญ อย่ามีโรคภัย ให้ได้รับแต่สิ่งดี ๆ ให้มีเงินทอง

เชนม้งส่วนมากจะตรงกับขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 ตามปฏิทินจันทรคติจีน เพราะเชื่อกันว่าช่วงนี้วิญญาณที่ไปอยู่ยังแดนสวรรค์จะกลับมาเยี่ยมหาลูกหลานที่อยู่ที่บ้าน

เชื่อกันว่าคนเราเมื่อจากโลกนี้ไปวิญญาณจะแยกออกจากกันเป็น 3 คน

- ❖ คนแรก คือ วิญญาณที่ยึดติดกับร่างกายจะคอยเฝ้าที่หลุมฝังศพนั่นเอง
- ❖ คนที่สอง คือ วิญญาณที่ยังยึดติดอยู่กับลูกหลานคนนี้ลูกหลานอันเชิญกลับไปยังบ้านลูก
- ❖ คนที่สาม คือ วิญญาณไผ่ติเฝ่ชอบ ทำดี คิดดี ชอบทำบุญ จะไปอยู่ยังแดนสวรรค์ คนนี้แหละที่จะกลับมาใช้ช่วงเทศกาลเชนม้ง

โดยปกติแล้วสามัญชนทั่วไป จะไม่ประกอบพิธีการในวันเชนม้ง เนื่องจากถือว่าเป็นวันที่ประกอบพิธีเฉพาะเชื้อพระวงศ์กษัตริย์เท่านั้น ส่วนคนสามัญชนจะประกอบพิธีก่อนวันเชนม้ง 10 วัน หรือหลังวันเชนม้ง 10 วัน ในระหว่าง 20 วันนี้วันไหนก็ได้ไม่รวมวันเชนม้ง

รายละเอียดขั้นตอน การประกอบพิธีเซ่งเม้ง

1. การบอกกล่าวเจ้าที่เพื่อฝังศพ เมื่อมีคนในตระกูลเสียชีวิตญาติจะหาทำเลหรือ
ช่วงชัยที่ถูกใจลูกหลานและญาติ ๆ เพื่อฝังศพก่อนฝังต้องบอกกล่าวเจ้าที่เพื่อกำกับ
ดูแลวิญญาณที่เฝ้าอยู่ที่หลุม ซึ่งการเซ่นบอกกล่าวเจ้าที่ต้องทำกัน 2 รอบ
 - ❖ รอบที่หนึ่ง เช่นก่อนฆ่าไก่ และก่อนฝังศพ
 - ❖ รอบที่สอง เช่นไก่สุก ฆ่าไก่และทำให้สุกก่อนเซ่น
เมื่อฝังเสร็จก็พากันกลับบ้านไปล้างมือล้างหน้าด้วยน้ำมนต์ร่วม
รับประทานอาหารกับญาติและลูกหลานก่อนแยกย้ายกันกลับบ้านของตัวเอง
2. การทำประตุน้ำศพ หลังฝังศพได้ประมาณ 3 วันเป็นต้นไป ลูกหลานจะบอกกล่าว
คนในหมู่บ้านว่าจะทำประตูลมศพพร้อมทั้งชุดดินเพิ่ม ก่อนจะทำประตุน้ำศพ
ต้องบอกกล่าวเจ้าที่และวิญญาณผู้ตายก่อน ซึ่งการบอกกล่าวเจ้าที่จะทำสองรอบ
เหมือนเดิม
 - a. รอบที่หนึ่ง เช่นก่อนฆ่าไก่ ก่อนลงมือทำประตุน้ำ และก่อนชุดดิน
 - b. รอบที่สอง เช่นไก่สุก เมื่อทำประตุน้ำ และชุดดินเพิ่มเสร็จแล้ว
3. การบอกกล่าววิญญาณ จะบอกกล่าววิญญาณ 2 รอบเหมือนกัน
 - ❖ รอบที่หนึ่ง ก่อนฆ่าหมู ก่อนทำประตุน้ำ และก่อนชุดดิน
 - ❖ รอบที่สอง หลังหมูสุก เมื่อทำประตุน้ำ และชุดดินเพิ่มเสร็จแล้ว
4. การเซ่นไหว้หน้าหลุมศพ จะเป็นการเซ่นไหว้เมื่อทำการอันเชิญดวงวิญญาณกลับ
บ้านเรียบร้อยแล้วการเซ่นไหว้ทุกครั้งจะเหมือนกัน 2 รอบ ก่อนจับต้องหลุมศพต้อง
บอกกล่าวเจ้าที่และวิญญาณคือ
 - a. รอบที่หนึ่ง ก่อนฆ่าหมู ก่อนจับต้องหลุมศพ โดยเอาหมูมาไว้ใกล้ ๆ คน
เซ่น พร้อมน้ำ
 - b. รอบที่สอง หลังฆ่าหมู เมื่อทำการซ่อมหลุมศพเสร็จแล้ว

ความแตกต่างในการประกอบพิธีเซ่งเม้ง

สมัยก่อน การไว้ทุกข์คนสมัยก่อนมีคนไปจุดธูปที่หลุมศพทุกวัน จนถึงช่วงเซ่งเม้งก็จะ
ทำบุญเซ่นของไปให้ มีการชุดดินเพิ่มจัดแต่งให้ดูสวยงามคงทนทำอย่างนั้นเรื่อย ๆ จนครบ 3
ปี แล้วค่อยอันเชิญดวงวิญญาณกลับบ้าน

ปัจจุบัน คนปัจจุบันจะทำการไหว้ เฉพาะวันเซ่งเม้งเท่านั้น เมื่อครบ 3 ปี ก็อันเชิญ
ดวงวิญญาณกลับบ้าน ยกเว้นคนที่ลูกที่ยังเด็กอยู่ จะทำเซ่งเม้งตอนลูก ๆ โตทำงานเป็น
แล้ว

ข้อควรปฏิบัติในพิธี เซงเม้ง

1. ถ้าคนตายอายุเกิน 30 ปี (ยกเว้นตายโหง) ส่วนมากจะฝังโดยไม่เผา เพราะให้เกียรติ ว่าคน ๆ นั้นตั้งใจเกิดมาเพื่อสร้างบุญ สร้างกุศลจะมีลูกหลานและญาติ ๆ ทำบุญให้เต็มที่ ขอพรได้ ถึงฝังไปแล้วลูกหลานจะไว้ทุกข์ให้อีก ทำบุญเซงเม้ง (ขุดดินกลบ)ให้อีก 3 ปี แล้วอันเชิญวิญญาณกลับมาบ้านให้มาสถิตอยู่บนหิ้งกับผีบ้าน ผีเรือน ผีปู่ย่า ตา ทวด
2. ถ้าคนตาย อายุต่ำกว่า 30 ปี จะถือว่าคน ๆ นั้น เกิดมาเพื่อแก้ดวงหนี้พ่อแม่ที่เคยติดหนี้แต่ปางก่อนเท่านั้น คนอย่างนี้เขาเรียกคนบาปต้องเผาไฟก่อน ค่อยเก็บฝัง
3. คนตายโหงอายุเกิน 30 ปี ก็ต้องเผา แต่ไว้ทุกข์เหมือนคนไม่เผา
4. ห้ามทำประตูลุมศพในวันที่เคลื่อนศพออกจากบ้าน
5. หลังจากอันเชิญดวงวิญญาณกลับบ้านแล้ว สามารถไปประกอบพิธีเซงเม้งได้ แต่จะไม่มีการปรับปรุงขุดดินเพิ่มอีก ทำได้แค่ถางหญ้าบนหลุม รอบ ๆ และหน้าหลุม เท่านั้น

เครื่องเซ่นไหว้สำหรับบอกกล่าวเจ้าที่

1. รูป 2 ดอก / ครั้ง
2. น้ำเปล่า 1 แก้ว / ครั้ง
3. ไก่ 1 ตัว ต้องเป็นไก่ตัวผู้ เท่านั้น

เครื่องเซ่นไหว้สำหรับบอกกล่าววิญญาณ

1. หมู 1 ตัว (ต้องตัวเมียเท่านั้น) แยกขา หาง หัว ซี่โครง
2. น้ำเปล่า 1 แก้ว (ถ้าเมียตายผัวยังอยู่) 2 แก้ว (ตายคู่)
3. รูป 1 ดอก (ถ้าผัวตายเมียอยู่) 2 ดอก ตายทั้งคู่
4. กระดาษสาไม่จำกัด

เครื่องเซ่นไหว้หน้าหลุมศพ

ก่อนฆ่าหมู

1. หมู 1 ตัว ต้องเป็นหมูตัวเมียเท่านั้น
2. น้ำเปล่า กรณีสามีหรือภรรยาตายเพียง 1 คน ใช้น้ำเปล่า 1 แก้ว / กรณีเสียทั้งสองคน ใช้น้ำเปล่า 2 แก้ว
3. รูป 1 หรือ 2 ดอก เลือกเหมือนกรณีน้ำเปล่า
4. กระดาษสาไม่จำกัดแล้วแต่คนที่มาเซ่น

หลังฆ่าหมู

1. เอาหมูแยกซี่โครงเอาข้างละ 3 ซี่ รวม 6 ซี่

2. ตัดขา 4 ขา หาง หัว
3. น้ำเหมือน ข้อ 1
4. ข้าวสุกเหมือนน้ำ 1 ถ้วย/ 1 วิญญาณ
5. กับข้าวใส่ถ้วยก็ได้ไม่บังคับ
6. รูป

กระต๊อสา ใช้ปูรองพื้นโล่งก่อนเอาศพลงใส่ เชื่อกันว่าเป็นร่มที่แสนจะร่มรื่นตอนขึ้นสวรรค์ และปูหน้าประตูหลุมตอนเซ่งเม้ง เชื่อกันว่าเป็นที่นั่งอันแสนสะอาดและนุ่มนวลตอนลงมาหาญาติ

กิ้งหริว (หย่าเลจื่อ)

เอามาวางตั้งหน้าหลุมศพเชื่อกันว่าจะสามารถเชื่อมถึงวิญญาณ วิญญาณจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งที่เราทำและเราส่งไปให้ท่านจะได้รับและได้ยินในสิ่งที่เราขอจากท่าน

นอกจากสิ่งที่กล่าวมาเราสามารถเอาอะไรเช่นไข่ไว้อีกก็ได้ไม่บังคับ อย่างเช่นขนมหม่น เนย เหล้า บุหรี่ หมากพลู ผลหมาก รากไม้หรืออะไรก็ได้ที่เราอยากให้ท่านกิน

นายสมพงษ์ เลายี่ป่า

นายสมชาย หมอจา

ผู้จัดเก็บข้อมูล

ประเพณีที่ 4 ลงแขก

ประวัติความเป็นมา

ประวัติเกี่ยวกับประเพณีลงแขกมีมาตั้งแต่สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย โนนแล้ว เหตุผลที่มีการลงแขกเนื่องจาก สมัยก่อนเผ่าลีซอส่วนใหญ่ทำสวนข้าวเลื่อนลอยและปลูกฝิ่นเป็นอาชีพหลัก อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ถ้ารู้ว่าที่ไหนสามารถปลูกฝิ่นได้ดี ก็จะอพยพไปอยู่ที่นั่นจนได้เข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่ดอยสามหมื่นตอนเข้ามาใหม่ ๆ ก็ยังมีการปลูกฝิ่นเช่นเดิม เพราะพื้นที่ดอยสามหมื่นผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าปลูกฝิ่นดีมาก ทำให้ได้ฝิ่นในปริมาณมากคุณภาพดี ก็เลยมีการทำสวนฝิ่นมาก และทำสวนข้าวน้อยกว่า พอมาภายหลังมีโครงการหลวงเข้ามา ส่งเสริมการเกษตรจึงได้หันกลับมาปลูกไม้ผลเมืองหนาว เช่น ท้อ กาแฟ บัวย เป็นหลัก

รายละเอียดขั้นตอน การประกอบพิธีลงแขก

1. การเลือกวันลงแขก วันที่เลือกจะต้องเป็นวันดีซึ่งก็คือ วันวัว เนื่องจากวัวเป็นสัตว์ที่กินเพียงหนึ่งมือ แต่อิ่มถึงสามมือ พอหลังจากดูวันดีแล้วก็จะไปบอกประชากรในหมู่บ้านว่าในวันพรุ่งนี้ขออนุญาตพรไปลงแขกในสวนฝิ่นนั้น จนครบทุกหลังคาเรือนแล้วแต่ว่าครอบครัวนั้นจะมากี่คน
2. วันลงแขก พอรุ่งเช้าตัวแทนแต่ละครอบครัวมาถึงที่สวน บ้างก็ถือจอบ ถือมีดมาช่วยดายหญ้าในสวนฝิ่น จำนวนผู้ที่มาร่วมลงแขกประมาณ 70-90 คน ส่วนเรื่องอาหารการกิน เนื้อหมู ข้าว เหล้า เจ้าของสวนจะเป็นผู้เตรียมไว้เลี้ยงแขก ผู้มาลงแขกก็ทำงานไป ส่วนเจ้าของสวนจะเป็นผู้เสริฟน้ำ เสิร์ฟเหล้า อำนวยความสะดวก
3. การร้องเพลงลงแขก การร้องเพลงเจ้าของสวนจะเป็นผู้ที่ร้องก่อนหรือผู้มาลงแขกร้องก่อนก็ได้ทั้งนั้น

เพลงร้องโต้ตอบระหว่างการลงแขก

ผู้มาลงแขก

เอ้ทำไมวันนี้มีแขกมากมายเพราะอะไรละ
เราก็จะขอให้บุญให้พรทำอะไรก็ขอดีตลอดไป
ผู้มาลงแขกที่ให้พรให้บุญให้โชคมีทั้งสิ้น 70-90 คน

เจ้าของสวน

ก็ได้บอกไปแล้วว่าสวนลงแขกเราไม่สามารถทำได้ก็เลย
ขอพึ่งบารมีบุญที่ผู้ลงแขกเอาให้ ดุซิหญาจากท้ายสวน
ไปยังหัวสวน เพราะเหตุนี้ทางเราจึงจะขออนุญาต
ขอพรต่าง ๆ ก็เพราะเช่นนั้นแหละ
ปล่อยให้เราทำผู้เดียวมันคงจะอาจจะไม่เสร็จ

ผู้มาลงแขก

ไม่ต้องเกรงใจหรอกถึงแม้หญ้าจะรกก็ตาม
ไม่เป็นไรทำไมไม่บอกแต่แรกทางเราก็คิดว่าหญ้า
จะไม่รก แต่พอมาดูมาเห็นก็รกเช่นนั้น
แต่ก็ไม่เป็นไรที่เรามาลงแขกทุกคนจะมาช่วยกันทำ
ช่วยกันกำจัดวัชพืชตั้งแต่ท้ายสวนยังหัวสวนตั้งแต่บนสวน
ยังท้ายสวนเห็นหรือยังผู้ใจบุญพอใจแล้วหรือยังเสร็จแล้วหญ้าไม่มีเลย

เจ้าของสวน

ก็พึ่งพอใจที่ผู้มาลงแขกได้กำจัดวัชพืชหมดไปจากสวน
ดูจากหัวสวนก็ไม่มีหญ้าดูจากท้ายสวนก็ไม่มีหญ้า
นอกจากนี้ยังมีสิ่งหนึ่งที่อยากจะบอกช่วยตอบที่
เราเลี้ยงหมูก่อนได้แต่หมูเดียว ปลุกข้าวก่อนก็ได้แต่ข้าวเดียว
เพราะอะไรเลี้ยงหมูก็ไม่ขึ้นปลุกข้าวก็ได้น้อย
เหตุผลเพราะอะไรก็ไมรู้ผู้มาลงแขกช่วยให้วิธีน้อยถอะ
ให้บุญให้พรบ้างนะ
ทำไมผู้อื่นเลี้ยงหมูก็ได้ดี ปลุกข้าวก็ได้มาก

ผู้มาลงแขก

ไม่ต้องเสียใจที่เลี้ยงหมูไม่ได้ปลุกข้าวไม่ได้
ต่อไปเราให้พรให้บุญแก่ท่านแล้วเลี้ยงอะไรก็ได้
แล้วปลุกอะไรก็ได้ขอให้ได้มากกว่าเดิม
ปลุก 1 ถัง ให้ได้ร้อยถัง ขอให้เงินมีทอง
อย่าได้มีโรคภัยไข้เจ็บเลยนะ

ส่วนที่จะทำบุญทำขวัญก็อีกหนึ่งวันซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าของว่าจะพร้อมเพียงใด

นายเอกชัย เล่ายี่ป่า และ นายยะนะะ เล่ายี่ป่า
ผู้จัดเก็บข้อมูล

ประเพณีที่ 5 สารทจีน หรือ พิธีกรรมกินข้าวโพดใหม่ (ฉือแป๊ะก๊วะ)

ประวัติความเป็นมา

เป็นประเพณีของชาวเขาเผ่าลีซอ ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นหลายชั่วอายุคน เมื่อถึงฤดูปลูกข้าวโพด และแตงกวา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคมและถึงเดือนกันยายนผลผลิตข้าวโพดแตงกวาออก ชาวลีซอจะจัดพิธีกินข้าวโพดใหม่หรือเทศกาลสารทจีน

การนับเดือนของลีซอจะตรงกับเดือน 7 ขึ้น 12 ค่ำ ถึง 14 ค่ำ มีพิธีกรรมกินข้าวโพดใหม่ทั้งหมู่บ้าน โดยแต่ละครอบครัวจะจัดเตรียมข้าวโพด แตงกวา ผลไม้ และดอกไม้ต่างๆ เพื่อเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์ ทวยเทพ เทวดาต่างๆในช่วงนี้

ความสำคัญเทศกาลสารทจีน

เทศกาลสารทจีนหรือพิธีกรรมกินข้าวโพดใหม่ของชนเผ่าลีซอมีความสำคัญเนื่องจาก มีความเชื่อในช่วงเดือน 7 ขึ้น 12 ค่ำ ถึง 14 ค่ำ ตรงกับเดือนสิงหาคม บางปีอาจจะตรงกับเดือนกันยายนในเดือนดังกล่าวเป็นเวลาที่มีบรรพบุรุษ รุ่งปู่ทวด ย่าทวด ได้บำเพ็ญเพียรเป็นเทพ เทวดาได้ขึ้นไปสวรรค์แล้วกลับลงมาบนโลกมนุษย์ในเดือน 7 ขึ้น 12 ถึง 14 ค่ำ เดือนของลีซอ ทำให้ทวยเทพเทวดา ผีอารักษ์ ผีบรรพบุรุษสามารถรับเครื่องเซ่นไหว้ได้ครบถ้วนและลงมาปกป้องรักษาการเจ็บไข้ได้ป่วย ดูแลความสงบร่มเย็น มอบความเจริญ ความสุขของครอบครัวและชุมชนหมู่บ้านได้อย่างสะดวกครบ

ฉะนั้นชนเผ่าลีซอ จึงมีเทศกาลสารทจีน หรือ กินข้าวโพดใหม่ปีละ 1 ครั้ง พร้อมกันทั้งหมู่บ้านหากปีไหนไม่ได้เซ่นไหว้เมื่อถึงเวลาเทศกาลสารทจีน ข้าวโพด แตงกวา ผลผลิตจะได้น้อย ถ้าได้เซ่นไหว้ ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด แตงกวา ได้ปริมาณมากเนื่องจากมีความเชื่อว่า ผีบรรพบุรุษ ทวยเทพเทวดาให้พร

รายละเอียดขั้นตอนสารทจีน (ฉือแป๊ะก๊วะ)

❖ วันแรก 12 ค่ำ

1. เตรียมเครื่องเซ่นไหว้
2. ทำความสะอาดหิ้งบูชา
3. จัดที่วางของเซ่นไหว้
4. นำเครื่องเซ่นไหว้มาจัดเตรียมไว้ได้หิ้งบูชา
5. จุดธูป 8 ดอก เพื่อเชิญผีบรรพบุรุษเข้าบ้านผี รุ่งปู่ทวด ย่าทวด

❖ วันที่สอง 13 ค่ำ

1. เตรียมเครื่องเซ่นไหว้
2. นำเครื่องเซ่นไหว้มาจัดเตรียมไว้ได้หิ้งบูชา
3. นำต้นอ้อย ต้นข้าวโพดมัดติดไว้หิ้งบูชา

4. หาแดงกามาเพิ่ม
- ❖ วันที่สาม 14 ค่ำ เช่นไหว้ผีใหญ่ (อีดามา) ก่อน เมื่อเสร็จแล้วจึงเช่นไหว้ศาลเจ้าเมือง (อาปาหมุฮึ) เช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เช่นไหว้ผีบรรพบุรุษฝ่ายหญิง เช่นไหว้ผีร้าย (ฮาฮีซาเบอะ) ตามลำดับ
- ❖ พิธีกรรมส่งผี (หนี ชั่ว) จะทำหลังจากหยุด 1 วันในวันศีลใหญ่ หรือวัน 15 ค่ำ ในวันรุ่งขึ้นทุกคนครอบครัวจะทำพิธีส่งผีบรรพบุรุษกลับขึ้นสู่สวรรค์เมืองผี
 1. เปลี่ยนน้ำหิ้งบูชา
 2. จุดธูป ๘ ดอก เพื่อส่งผีบรรพบุรุษกลับสู่เมืองผีเมืองสวรรค์
 3. เอาวัสดุอุปกรณ์เครื่องเช่นไหว้ต่าง ๆ เช่นข้าวโพด แดงกวา ดันอ้อย ดันข้าวโพด ออกมาไว้ข้างนอกบ้าน จึงเป็นอันเสร็จพิธี

วัสดุ-อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม เพื่อเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ มีดังนี้

1. ผักข้าวโพดดิบ ทั้งผัก(เคอะซา) จำนวน 4 คู่ ถ้าไม่มีผักให้ใช้ดินแทน
2. ผลแดงกวา(อะปู้) จำนวน 4 คู่ ถ้าไม่มีผลใช้เครือหรือใบแทน
3. กล้วยสุก (กวมาสี) จำนวน 4 คู่
4. สัปะรด(อะถ้ำสี) จำนวน 4 คู่
5. ดันอ้อย หรือดันข้าวโพด (มาซื่อ) จำนวน 4 ดัน
6. ดอกข้าวโพด (เคอะซามิจื่อ) จำนวน 4 คู่
7. ดอกไม้ป่า (อู่ซื่อวี) เพื่อความสวยงาม จำนวน 4 คู่

หมายเหตุ

- ❖ วัสดุ-อุปกรณ์ทุกอย่างที่กล่าวมาหากมีมาก สามารถใช้มากกว่า ๔ คู่ ได้

วัสดุ-อุปกรณ์ที่ห้ามนำมาเช่นไหว้ มีดังนี้

1. แดงกวาไม่มีจุด มีความเชื่อว่า ถ้าเช่นไหว้คนในครอบครัวปีนั้น ๆ เจ็บไข้ได้ป่วยบ่อย ๆ และเชื่อว่าผีบรรพบุรุษไม่สามารถนำไปเมืองผีหรือเมืองสวรรค์ได้ และไม่สามารถเอาไปขายในตลาดเมืองผีได้
2. แดงกวามีผลมีตำหนิ มีความเชื่อว่า ทำให้คนในครอบครัวลูกหลานเกิดเป็นแผลบ่อยในปีนั้น ๆ
3. ฟักทอง ใช้ดอกฟักทอง มีความเชื่อว่า ลูกหลานเกิดมาคอกพอก คอโต

วัสดุ-อุปกรณ์ เครื่องเช่นไหว้ผีอีดามา โดยจะไม่ใช่ข้าวสุก และเนื้อทุกชนิด

1. ฉื่อ กระดาษสาตัดเป็นรูปกลม 1 คัน 2 คู่
2. กระดาษสาตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม 12 ดอก 8 ดอก 4 ดอก
3. ซาแห้งห่อเป็นสี่เหลี่ยม 2 ห่อ ขนาด 0.1 กรัม โดยประมาณ

4. ยาสูบแห้งห่อเป็นสี่เหลี่ยม 2 ห่อ ขนาด 0.1 กรัม โดยประมาณ
5. รูป 4 ดอก (ไม้จุด)
6. ข้าวสารหรือข้าวดอก 1 กำมือ
7. ข้าวโพด 1 คู่
8. แดงกวา 1 คู่
9. ดอกข้าวโพด 1 คู่
10. ดอกไม้ 2 ดอก (เพื่อความสวยงาม)
11. อ้อย 1 คู่ (ใช้ต้นข้าวโพดแทนก็ได้)

วัสดุ-อุปกรณ์ เครื่องเซ่นไหว้ศาลเจ้าเมือง

1. น้ำชาหรือน้ำเปล่า จำนวน 4 แก้ว
2. รูป จำนวน 4 ดอก (เพื่อเชิญหรือให้รับรู้ว่าลูกหลานจะมาเซ่นไหว้)
3. ไก่ต้มสุก ตัวผู้จำนวน 1 ตัว
4. แดงกวา จำนวน 1-2 คู่
5. ข้าวโพด จำนวน 1-2 คู่
6. ดอกข้าวโพด จำนวน 1-2 คู่
7. ดอกไม้ จำนวน 2 ดอก (ดอกอะไรก็ได้ที่ดูแล้วสวยงาม)
8. อ้อย จำนวน 2 คู่
9. ข้าวสุก จำนวน 2 ถ้วย

ขั้นตอนการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษในบ้าน

1. เปลี่ยนน้ำหิ้งบูชา
2. จุดรูป 8 ดอก เพื่อเชิญผีบรรพบุรุษ หรือ เพื่อให้รับรู้
3. ไก่ต้มสุก 1 ตัว เพื่อเสี่ยงทายผลผลิตในปีนั้น ๆ
4. คนเฒ่าหรือผู้อาวุโสในครอบครัวกล่าวคำเครื่องเซ่นไหว้ เพื่อขอพรจากผีบรรพบุรุษเสร็จขั้นตอนเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษแล้วในขั้นตอนต่อไปมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษฝ่ายหญิงที่ตายไปแล้ว

การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษฝ่ายหญิง (พ่อแม่ฝ่ายหญิงที่ตาย) มีความเชื่อกันว่าเมื่อถึงเทศกาลสารทจีนผีบรรพบุรุษฝ่ายหญิงจะขอส่วนบุญส่วนกุศลจากลูกหลาน

วัสดุ-อุปกรณ์เครื่องเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษฝ่ายหญิง

1. น้ำเปล่า จำนวน 1 หรือ 2 แก้ว
2. ไก่ จำนวน 1 ตัว ถ้าไม่มีไก่ใช้หมูแทน โดยใช้ซี่โครง 1-2 ซี่
3. รูป จำนวน 1 หรือ 2 ดอก

4. แดงกวา จำนวน 1 หรือ 2 คู่
5. ข้าวโพด จำนวน 1 หรือ 2 คู่
6. อ้อย จำนวน 1 หรือ 2 คู่
7. ผลไม้ ไม่จำกัดจำนวน

หมายเหตุ

- ❖ การจะเลือกเตรียมเครื่องเซ่น 1 หรือ 2 ชั้น นั้น ดูจาก ถ้าพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเสียชีวิต 1 คน ให้เลือกเตรียม 1 ชั้น แต่ถ้าเสียชีวิตทั้ง 2 คน ก็เลือกเตรียม 2 ชั้น

วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเซ่นไหว้ผีฮาดิฮาดิ

1. ข้าวโพดดิบ จำนวน 1 หรือ 2 คู่
2. แดงกวา จำนวน 1 หรือ 2 คู่
3. กล้วย จำนวน 1 หรือ 2 ดอก
4. เนื้อหมูซี่โครงกระดูก จำนวน 1 หรือ 2 ชิ้น
5. ดอกข้าวโพด จำนวน 1 หรือ 2 ดอก
6. น้ำเปล่า หรือ น้ำชา จำนวน 1 แก้ว
7. ข้าวสุก จำนวน 1 ถ้วย
8. ผลไม้ต่าง ๆ ตามฤดูกาล ไม่จำกัดจำนวน

ข้อห้ามของประเพณีสารทจีน มีดังนี้

1. ในการประกอบพิธีวันที่ 3 หรือ 14 ห้ามไปไร่ไปสวน เนื่องจากเชื่อว่าผีไม่มีดีผีร้ายร่อนอยู่ตามสวนตามไร่ เพื่อมาขอแบ่งส่วนบุญส่วนกุศลทำให้ผลผลิตข้าวโพดจะไม่ดีในปีนั้น ๆ วัน 14 คำจึงให้หยุดพักเพื่ออยู่ร่วมกับผีบรรพบุรุษ
2. ในวันที่ 4 หรือ 14 คำ ชาวบ้านทุกคนจะหยุด 1 วันเนื่องจากเป็นวันศีลใหญ่ซึ่งตรงกับเทศกาลสารทจีน
3. หลังจากหยุด 1 วันในวันศีลใหญ่ วันรุ่งขึ้นจะมีพิธีกรรมส่งผีบรรพบุรุษกลับขึ้นสู่สวรรค์เมืองผี

ผีต่าง ๆ ที่ต้องเซ่นไหว้ในประเพณีสารทจีน

อิดาม่า(ผีตอ)

เป็นเจ้าของพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ดูแลและควบคุมการใช้พื้นที่ป่าทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินและคุ้มภัยแก่ชาวบ้าน การบุกป่าเป็นที่ทำกินต้องขออนุญาตจากอิดาม่าเสียก่อน ไม่เช่นนั้นอาจเป็นอันตรายได้จากการทำงานในพิธีกรรมประจำปีมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ให้ทุกครั้งเพื่อให้ได้ผลผลิตมาก ๆ และคนในครอบครัวจะไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

อาปาหมุ (ผีปู่ ตา)

ทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านดูแลสัตว์เลี้ยงคอยสอดส่องให้ชาวบ้านปฏิบัติตามจารีตประเพณีโดยมีหมอเมืองเป็นแบบอย่างหรือตัวแทนสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับอาปาหมุหรือผีปู่ ตา ในการดำเนินงานพิธีกรรมต่างๆ ในศาลเจ้า และผีปู่ตา ทำหน้าที่เปรียบเสมือนนายทะเบียนเก็บบันทึกการเพิ่มลดจำนวนของคนและสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรมกล่าวคือเด็กเกิดโดยการแต่งงานและสัตว์เลี้ยงถูกฆ่าเป็นของเซ่นไหว้พิธีกรรม เป็นต้น

ข้าวสือ (ผีประจำถิ่น)

ทำหน้าที่คุ้มครองปกป้องชาวบ้านและชุมชนจากภัยอันตรายและความโชคร้ายจากผีร้าย วิญญาณเร่ร่อนต่างๆ จะมีเครื่องเซ่นไหว้ที่ชาวบ้านมอบให้กับผีข้าวสือในพิธีกรรมใช้ไม้หรือกระดาดมาตัดแต่งให้มีรูปร่างคล้ายไข่และแกะสลักไม้ให้มีรูปร่างคล้ายปิ่น มีด หอก ดาบ ให้ไว้เป็นอาวุธจับกุมและขับไล่ผีร้ายออกไปจากหมู่บ้าน อีกต่อมา อาปาหมุและข้าวสือจะถูกอันเชิญมาสิงสถิตอยู่ที่อาปาหมุหรือศาลผีปู่ตาซึ่งทุกหมู่บ้านจะต้องสร้างและทำพิธีอัญเชิญให้เสร็จก่อนที่จะสร้างบ้านเรือนของคนเพื่อตั้งชุมชน

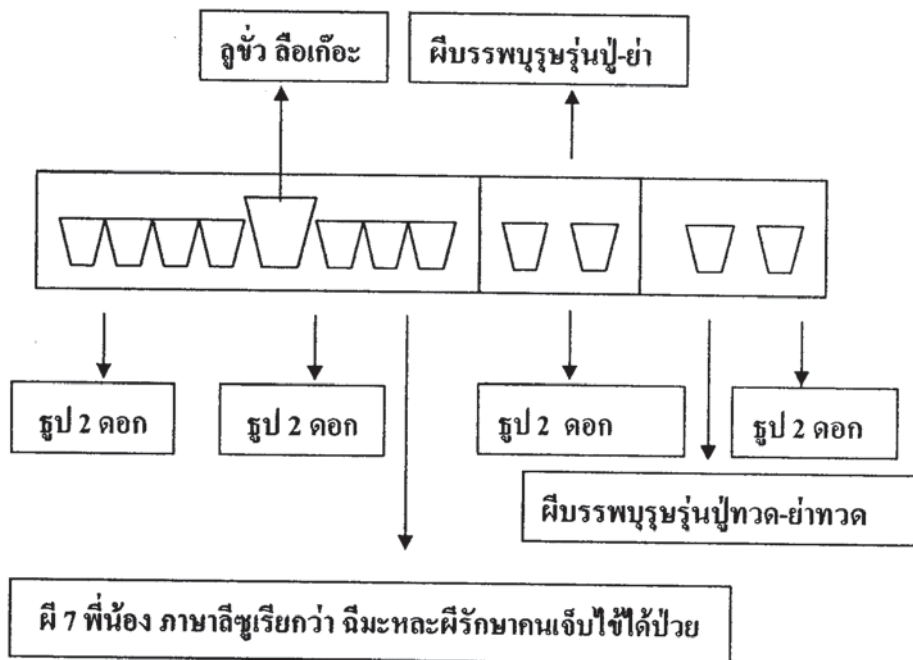
ผีบรรพบุรุษ

มีสองกลุ่มคือ หนึ่งผี หรือผีประจำตระกูลเป็นวิญญาณบรรพชนที่อยู่ห่างไกลหลายชั่วรุ่นไม่ค่อยมาเข้าสิงสถิตในหิ้งบูชา เว้นแต่ช่วงพิธีกรรมประจำปีของชุมชนจึงจะมาให้พรแก่บุตรหลานและอาปาหมุหรือผีปู่ตา เป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่นับขึ้นไปประมาณ 3-4 ชั่วรุ่น ทำหน้าที่ดูแลให้สมาชิกในครอบครัวของบุตรหลานอยู่เย็นเป็นสุขจะได้รับการเซ่นไหว้เพื่อเพิ่มอำนาจเป็นประจำทุกเทศกาล เช่น ปีใหม่ สารทจีน กินข้าวใหม่ เรียกขวัญ ทำศาล เป็นต้น

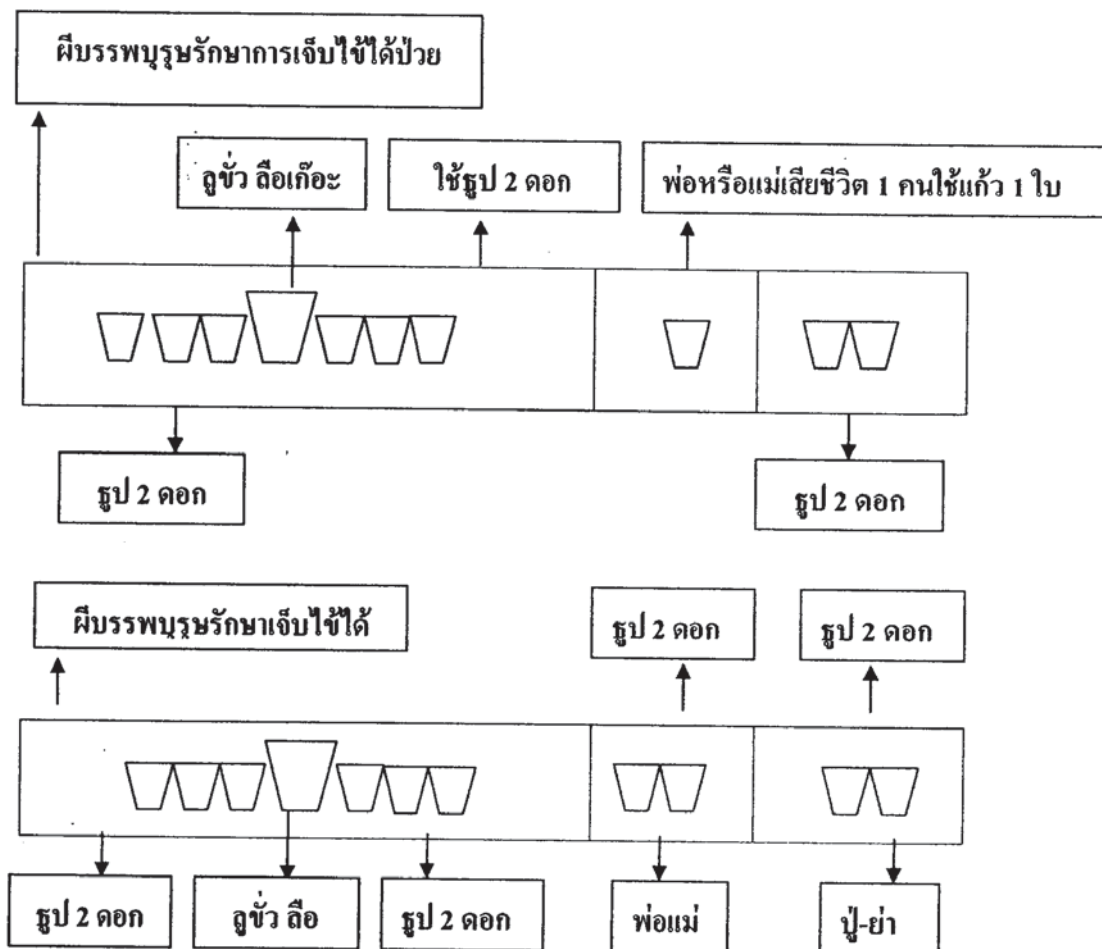
ฮาสีฮาเบอะ (ผีร้าย)

เป็นวิญญาณเร่ร่อนของผู้ที่ตายแบบผิดธรรมชาติ เช่นสามปันนา เมื่อมีชีวิตอยู่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ไม่มี ลูกเมียถูกฆ่าตาย ตายโหง ถูกสัตว์ป่าทำร้ายขณะออกล่าสัตว์ตายกลายเป็นวิญญาณเร่ร่อนที่ไม่มีใครเลี้ยงดู ผีร้ายเหล่านี้จะได้กินเครื่องเซ่นไหว้เฉพาะในช่วงที่มีพิธีกรรม ดังนั้น ชอบแอบกินเครื่องเซ่นไหว้ ที่ชาวบ้านเตรียมไว้ให้ผีบรรพบุรุษหรือผีอารักษ์ซึ่งจะนำความโชคร้ายและเจ็บป่วยมาสู่คนได้ ฉะนั้น เมื่อถึงเทศกาลสารทจีน จะมีการเซ่นไหว้ผีร้ายหรือฮาสีฮาเบอะ เช่นกันเพื่อไม่ให้ผีร้ายดังกล่าวนำความโชคร้ายมาสู่ในบ้านและครอบครัว

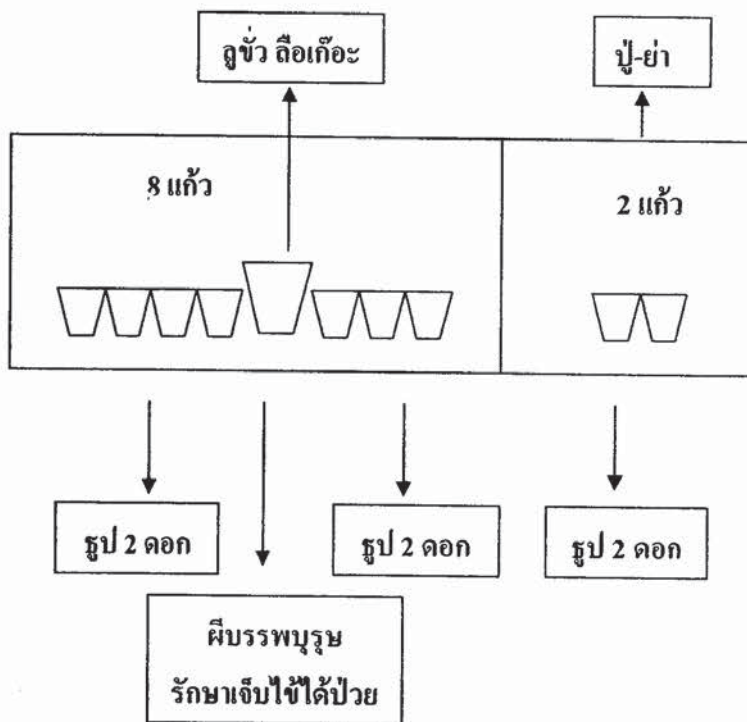
ลักษณะหีบบูชา (รุ่นพ่อ - แม่)

ลักษณะหีบบูชา (รุ่นลูก)

ลักษณะหิ้งบูชา รุ่นลูก หากพ่อและแม่มีชีวิตอยู่ แต่ลูกแต่งงานแยกครอบครัว

คำสวดบทที่ 1 ในวันสารทจีน สำหรับไหว้บรรพบุรุษ

แบบภาษาอีสาน

นิเม วิชิตวิ จินนา เทียะชิตวิ เทียะหนะ บาบามามา อะปาอ้าหณะ ชียีป้า ลีฮา ชือหั่ว
เปงหลา เขอะชาวี อะปู้วู ชูหณะ จัวนุคื้อติะ มา ถี่ขู ถี่ขวา แนนตีเอื้อละ
ชูหณะ ชูหมู้ชู้ตี ชือละมุหละ จัวนุหุละ อื้อเก่อ ชูเก่อ นาเผียะ นาชือถ่าจูกี้)

คำแปลเป็นภาษาไทย

วันนี้เป็นวันดีเทศกาลสารทจีนด้วยมาบรรจบครบรอบ 1 ปี ข้าพเจ้าทั้งหลายและครอบครัว
ลูกหลานขอเชิญบรรพบุรุษปู่ ย่า ทั้งหลายมารับเครื่องเซ่นไหว้กันในวันนี้ ขอให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ
ไปแล้วจงมาปกป้องรักษาครอบครัวของข้าพเจ้าอย่าให้มีใครเจ็บไข้ได้ป่วยเลยในปีนี้ และขอให้
ข้าพเจ้าและครอบครัวได้ผลผลิตทางการเกษตรดีและได้ปริมาณมาก ๆ ในปีนี้ ขอพรจากท่าน
ทั้งหลายให้เป็นดังหวังเป็นจริงทุกประการเทอญ

คำสวดบทที่ 1 ในวันสารทจีน สำหรับไหว้ศาลเจ้า

แบบภาษาลื้อ

นิเม จิซึ ถิง จินา เหียะซึ ถิง เหียะนา ซิยิปา ฉือสี่ ถิงมา อาปาหมุแล เคอะซาเว่ หลุหลา มู
หลา นูซุหมุ ซูตึง จัวหนุแล เอื้อเกื้อ ซุเกื้อหละ ซุหฺญะ จัวหนุแล จูจู้จัว ลุจัวหละ นาเฟียะ นาสี ถ่า
จูเกี ถิกู ถิคัวะ วัวะหลุ วัวะปายจ่ากั

คำแปลเป็นภาษาไทย

วันนี้เป็นวันดี เทศกาลสารทจีน เดือน 7 ขึ้น 14 ค่ำ พิธีกรรมกินข้าวโพดใหม่ เวียนมาบรรจบ
ครบรอบ 1 ปี มวลข้าพเจ้าทั้งหลายและครอบครัว ลูกหลานได้มาเช่นไหว้ข้าวโพดใหม่ แดงกวา
ใหม่ให้แก่อาปาหมุ ขอให้อาปาหมุมารับเครื่องเซ่นไหว้ในวันนี้ด้วย และให้พรแก่ครอบครัวข้าพเจ้า
และขอคุ้มครองปกป้องรักษา อย่าให้ใครเจ็บไข้ได้ป่วยเลยในรอบปีนี้ และขอให้ครอบครัวข้าพเจ้าทำ
มาหากินดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ในปีนี้ขอให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรดี ได้ปริมาณมาก ๆ ขอให้พรจากท่าน
เป็นความจริงทุกประการเทอญ.

นายสุวิทย์ เล่ายีปา และ นายสมศักดิ์ หรีจา
ผู้จัดเก็บข้อมูล

ประเพณีที่ 6 ไหว้พระจันทร์ (ปา ยี เสือหวู่)

เรื่องเล่า / ตำนาน

สมัยก่อนมีฮ่องเต้งค์หนึ่ง ได้เดินทางไปท่องเที่ยวทั่วทิศ พอเที่ยวได้สักช่วงหนึ่งก็คิดถึงบ้านและลูกเมียคนที่อยู่บ้าน จึงเดินทางกลับมามีบ้านเกิดที่ประเทศจีน พอฮ่องเต้เดินทางกลับมาถึงบ้านจึงสั่งทหารให้ทำขนม จง เหวย เย ปิง หรือขนมไหว้พระจันทร์ ภายในวันนั้น วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 พอดกค่ำจึงได้เรียกคนในครอบครัวมากินขนมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากันอย่างมีความสุข

หลังจากนั้นฮ่องเต้งค์ยังมีคำสั่งให้วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันไหว้พระจันทร์ (จง เหวย เจ หรือ ที่เรียกกันในหมู่บ้านว่า ปา ยี เสือหวู่)

หลังจากนั้นมาไม่นานทหารแมนจู ได้ปกครองและห้ามมิให้คนอาศัยอยู่ด้วยกันเกิน 5 คน ไม่เช่นนั้นจะถือว่าก่อการกบฏและให้ประชาชน 10 หลังคาต้องดูแลทหารแมนจู 2 คน ทหารแมนจู ได้ปกครองประมาณ 280 ปี

หลังจากนั้นมาชาวจีนคนหนึ่งชื่อ ชง จง ซาน คิดที่จะก่อการกบฏ โดยเขาเลือกวันไหว้พระจันทร์ (จง เหวย เจ) เป็นวันส่งข่าวให้ชาวบ้านได้รับรู้ว่าในวันที่ 30 ของเดือน 8 จะทำการกบฏ โดยเขาได้สอดจดหมายไว้ใต้ขนมไหว้พระจันทร์และส่งให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนและการก่อการกบฏครั้งนั้นฝ่าย (ชง จง ซาน) เป็นฝ่ายชนะ นับตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านจึงนับถือวันไหว้พระจันทร์มาตลอด

บ้างก็ว่าสมัยก่อนมีตระกูล เต๋อ ซี เซ โท มาปกครองและให้ชาวบ้าน 1 หลังคา ดูแลทหาร 1 คน หลังจากนั้นก็มีชาวจีนกลุ่มหนึ่ง(ไม่ทราบชื่อ) คิดที่จะก่อการกบฏโดยพวกเขาเลือกวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันก่อการกบฏ โดยพวกเขาได้ซ่อนมีดไว้ใต้ขนมไหว้พระจันทร์ถึงเวลาที่ต้องตัดขนมไหว้พระจันทร์มารับกิน เป็นเวลาที่แต่ละบ้านต้องฆ่าทหารที่แต่ละบ้านดูแล จนการกบฏครั้งนี้สำเร็จตั้งแต่นั้นมาชาวจีนจึงนับถือวันไหว้พระจันทร์

ความสำคัญของวันไหว้พระจันทร์

ความสำคัญของวันนี้คือ เป็นเหมือนวันครอบครัวเพราะลูกหลานที่ต้องเดินทางไปทำงานที่อื่นก็จะเดินทางกลับมาในวันนั้น คนที่สามารถกลับมาได้ก็กลับมา คนที่ไม่สามารถกลับมาได้ก็ไม่เป็นไร ไม่ถือว่าผิด ส่วนการจัดงานนั้นบ้านไหนจัดไม่จัดก็ไม่ผิด เพราะเป็นการนับถือ หรือ ให้รู้ว่ายังเคารพและนับถือต่อเทพ

รายละเอียดขั้นตอนการจัดพิธีไหว้พระจันทร์

1. จัดเตรียมเครื่องไหว้ เช่น ขนม ผลไม้ รูป เทียน แดงกวา หรือแดงอะไรก็ได้ที่สามารถเอามาทำเป็นฐานได้ โดยสิ่งของที่เตรียมมานั้นไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นขนมชนิดไหน ขอเพียง

ของทุกอย่างที่นำมาไหว้ต้องเป็นของเจ เพราะเป็นพิธีไหว้เทพ ส่วนเนื้อห้ามนำมาไหว้ เพราะถือเป็นการลบหลู่ ไม่นับถือและถือเป็นการไม่ให้ความเคารพ

2. จัดเตรียมโต๊ะเซ่นไหว้ ซึ่งจะจัดบริเวณหน้าบ้านที่สามารถมองเห็นพระจันทร์ขึ้นได้ชัดเจน โดยให้หันหน้าไปทางที่พระจันทร์ออก (ทิศตะวันออก) เอาแตงกวาหรือแตงที่เตรียมไว้มา ตัดส่วนล่างนิดหน่อยเป็นฐานวางบนโต๊ะและตัดส่วนบนเพื่อสำหรับปักธูป เทียน เราสามารถ ตกแต่งให้ดูสวยงามได้ตามใจชอบเสร็จแล้วให้นำเทียน 1 เล่ม ปักตรงกลาง ธูปก็ดอกก็ได้ ตามใจชอบ ปักรอบ ๆ เทียน หรือ ปักที่เดียวกันข้างเทียนก็ได้ และนำขนมต่าง ๆ และของ ต่าง ๆ ที่เตรียมไว้มาจัดบนโต๊ะให้ดูสวยงามจากนั้นก็รอเวลาพระจันทร์โผล่ขึ้นมา
3. การไหว้พระจันทร์ พอพระจันทร์โผล่ขึ้นมาเต็มดวงก็เริ่มจุดธูป เทียน หลังจากนั้นก็ขอพร ตามที่ต้องการ เพราะชาวจีนเชื่อว่าการขอพรจากพระจันทร์วันนั้นจะสมหวังตามที่ต้องการ การจุดธูป เทียนนั้นต้องจุดตอนที่เห็นพระจันทร์เต็มดวงคือ พระจันทร์โผล่ขึ้นนิดเดียวก็เริ่ม จุด ธูป เทียน เพราะเชื่อกันว่าจุดตอนนั้นคนในครอบครัวจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จจะทำอะไรก็ สำเร็จก่อนใคร ส่วนคนที่จุด ธูป เทียน ตอนที่พระจันทร์ออกมาแล้วนั้น คนเชื่อกันว่าจะทำ อะไรก็ตามคนอื่นไม่ทัน ทำอะไรก็ไม่ค่อยสำเร็จ ช้าไม่ทันคนอื่น ๆ พอจุดธูป เทียน ขอพร เสร็จก็จะนำของไหว้พระจันทร์มารับประทานกันอย่างพร้อมหน้า พร้อมตากันภายใน ครอบครัว แต่สมัยนี้มีญาติหรือเพื่อนบ้านมาร่วมรับประทานด้วยกันหรือครอบครัวที่ไม่ได้ ประกอบพิธีนี้ก็มาร่วมรับประทานด้วยก็ไม่ผิด เป็นอันเสร็จพิธีในการไหว้พระจันทร์ (ปายี เสือหวู่ หรือ จง เซวย เจ)

วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการไหว้พระจันทร์

1. โต๊ะสำหรับวางของไหว้พระจันทร์ จำนวน 1 ตัว
2. แตงกวา หรือ แตงอะไรก็ได้สำหรับปักธูป เทียน จำนวน 1 ลูก
3. ธูปจำนวนเท่าไรก็ได้ไม่จำกัด สำหรับสื่อสารให้เทพรู้ถึงการประกอบพิธีและเชิญให้มารับประทานของที่นำมาเซ่นไหว้
4. เทียน จำนวน 1 ดอก หมายถึง แสงสว่าง
5. ขนมอะไรก็ได้ไม่จำกัด
6. ผลไม้อะไรก็ได้ไม่จำกัด

หมายเหตุ

ของที่ใช้ไหว้ทุกอย่างขอให้เจทั้งหมด

ที่มาของคำว่าจง เซวย เจ

คำว่า จง เซวย เจ มาจากระหว่างที่ย่องเต้เดินทางกลับมาถึงบ้านเกิดที่ประเทศจีน เป็นช่วง กลางของปี ซึ่งชาวจีนแบ่งเป็น 4 ช่วง ภายใน 1 ปี คือ

- ❖ ช่วงที่ 1 คือ ระหว่างเดือน มกราคม – มีนาคม คือ ชง เจ ซึ่งเป็นฤดูใบไม้เริ่มออกใบ ต้องเตรียมพื้นที่ปลูกพืช ผักต่าง ๆ
- ❖ ช่วงที่ 2 คือ ระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน คือ ชาน เจ ซึ่งเป็นฤดูฝนต้องเริ่มปลูกพืช ผักต่าง ๆ
- ❖ ช่วงที่ 3 คือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน คือ เขาย เจ ซึ่งเป็นช่วงเลยฤดูปลูกพืช ผักแล้ว ไม่สามารถปลูกพืช ผักได้ เพราะพืชผักที่ปลูกไว้จะไม่สมบูรณ์และไม่ดี พืชที่สามารถปลูกได้มีประเภทเดียว คือ ประเภทถั่ว เพราะประเภทถั่วมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นกว่าพืชอื่น ๆ
- ❖ ช่วงที่ 4 คือ ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม คือ ตง เจ เป็นฤดูที่ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตต่าง ๆ ที่ปลูกไว้

ตอนนั้นฮ่องเต้กลับมาช่วงปลายปีจึงเรียกวันไหว้พระจันทร์ว่า จง เหวย เจ หรือที่เรียกกันในหมู่บ้านว่า ปา ยี เสือหัว ที่แบ่งช่วงแบบนี้ เพื่อให้รู้ว่าช่วงนี้ต้องทำอะไรบ้างนั่นเอง คำว่า ปา ยี เสือหัว มาจากตัวเลขและเดือนของวันไหว้พระจันทร์ คือ

- ❖ ปา มาจาก เลข 8 ซึ่งชาวจีนเรียกเลข 8 ว่า “ปา”
 - ❖ ยี มาจากคำว่า เดือน ซึ่งชาวจีนเรียกเดือนว่า “ยี”
 - ❖ เสือหัว มาจาก เลข 15 ซึ่งชาวจีนเรียกเลข 15 ว่า “เสือหัว”
- ชาวจีนในสมัยนี้เรียกว่า ปา ยี เสือหัว ซึ่งภาษาหลักที่แท้จริงเรียกว่า จง เหวย เจ

การแต่งกายในวันไหว้พระจันทร์

ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าต้องแต่งชุดชนเผ่า หรือต้องแต่งชุดเต็มยศ เพียงแต่ว่าเป็นชุดที่ดูเรียบร้อย

นายมนัส ฉั่วจา และ นายนิคม เล่ายี่ปา
ผู้จัดเก็บข้อมูล

ประเพณีที่ 7 กินข้าวใหม่

ตำนาน / เรื่องเล่า

สมัยก่อนข้าวเปลือก 1 เม็ดมีขนาดเท่ากับ กล้วย 1 ลูก ดันตำเก็บกินง่าย เมื่อข้าวเป็นลูกแล้วค่อยนำมาทุบจนละเอียดแล้วหุงกิน เรื่องมีอยู่ว่า มีแม่มีคนหนึ่งมีลูกน้อย 1 คน วันหนึ่งแม่มีคนนี้ เห็นขี้ดิดที่ก้นลูกจึงเอาเปลือกข้าวไปเช็ดก้นให้ลูก เมื่อพวกจึงจางมาเห็นแม่มีทำเช่นนั้นก็ทนดูไม่ได้จึงส่งลูกน้องว่า ให้เก็บข้าวเปลือกกลับไปให้เมืองของเราให้หมด อย่าให้เหลือแม้แต่เม็ดเดียว

หลังจากนั้นคนก็ไม่มีข้าวกินอีกเลย ต้องขุดมันเทศ หรือไปไ้มาต้มกินแทนข้าว ก่อนนั้นพวกจึงจางมักจะตากข้าวเปลือกไว้ และพวกสุนัขก็มักไปขโมยกินเป็นประจำ สมัยนั้นสุนัขสามารถพูดภาษาคนได้ เมื่อสุนัขไปเห็นพวกจึงจางตากข้าวเปลือกไว้ก็ไปขโมยกินและกลิ้งเล่นไปมา พวกจึงจางมาเห็นก็ไล่สุนัขตัวนั้นไป

เจ้าสุนัขก็ข้ามฝั่งแม่น้ำมาจนถึงบ้าน เจ้าของก็เห็นเม็ดข้าวเปลือกติดที่หางมา 3 เม็ด เจ้าของดีใจมาก เอาเม็ดข้าวทั้ง 3 เม็ดนั้นมาขยายพันธุ์ แล้วนำมาปลูกในวันที่ 10 เดือน 10 วันเมื่อได้ข้าวที่ปลูกเจ้าของก็นำข้าวกลับมาให้สุนัขกินก่อนคนอื่น เพราะถือว่าสุนัขเป็นผู้นำเอาข้าวเปลือกมาให้ เป็นแบบนี้มาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย คือเมื่อขอพรเสร็จแล้ว คนยังกินไม่ได้ให้สุนัขกินก่อน แล้วค่อยคนเฒ่าคนแก่กินข้าว 1 กำมือ รวมมัน – เผือก อย่างละ 1 หัว แล้วเด็ก ๆ คนอื่น ๆ ในบ้านค่อยกินทีหลัง เมื่อก่อนสมัยโบราณ ถ้าถึงวันที่กินข้าวใหม่เราต้องกินวันนั้นวันเดียวแล้วค่อยไปค้าหัวผู้หลักผู้ใหญ่ ประเพณีนี้ทั้งไม่ได้ถึงปัจจุบัน

เมื่อก่อนทำกันอย่างนี้หลายต่อหลายสมัยตั้งแต่มีประเพณีนี้คนที่ริเริ่มประเพณีนี้จำชื่อไม่เลยชื่ออะไรไม่รู้

รายละเอียดขั้นตอน

1. ก่อนปลูกข้าวทำพิธีเลี้ยงผี ในสวนให้หมอมือสวดก่อนปลูกแล้วค่อยปลูกข้าว โดยใช้ รูปกระดาดสา ข้าวสาร เมื่อเริ่มสวดได้ระยะหนึ่งหว่านข้าวสาร 3 ครั้ง และเมื่อสวดเสร็จแล้วก็หว่านข้าวสารอีก 3 ครั้ง เมื่อหมอมือทำพิธีเสร็จแล้ว ก็เริ่มปลูกข้าวได้เลย ที่ต้องเลี้ยงผีก่อนนั้น เพราะว่าไม่อยากให้พวกนก กระรอก มด หรือหนู มาทำลายข้าวที่ปลูกไว้ ซึ่งเมื่อทำอย่างนี้แล้ว ก็ไม่มีมากินจริง ๆ
2. หลังปลูกข้าวได้ 3-4 เดือนต้องเลี้ยงผี ในสวนอีกครั้ง เพราะจะทำให้ข้าวที่เราปลูกไว้ได้ผลผลิตดี ถึงเวลาข้าวที่เราเก็บเกี่ยวไว้เรียบร้อยแล้ว เราต้องมาทำพิธีกินข้าวใหม่ โดยเริ่มจากหมอมือสวดครั้งแรก เมื่อสวดเสร็จก็ลงมือฆ่าไก่ นำไก่ไปต้มให้สุก ใส่ข้าวสารที่เตรียมไว้ เมื่อต้มจนสุกแล้วก็ยกลง จากนั้นเริ่มสวดครั้งที่ 2 โดยเอาไก่ที่ต้มไปวางตรงจุดที่เลี้ยงผี นำน้ำ ข้าวสุก และรูป เมื่อสวดเสร็จแล้วก็เอาไก่ที่ต้มมากินได้ ส่วนกระดูกไก่จะใช้ในการทำนายดูว่าในบ้านเรานั้น คนไหนเป็นอย่างไรบ้าง สบายดีหรือไม่

พิธีกินข้าวใหม่ จะทำเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว โดยเปลี่ยนน้ำที่บนโต๊ะหมูปูชา จุดธูป แล้วให้หมอฟีสดวดประมาณ 10-15 นาที เสร็จแล้วเราก็ก่อนช่วยกันฆ่าหมู เมื่อฆ่าหมูแล้วนำหมูมาต้มให้สุก จากนั้นเลือกหัวหมู ขา หาง ซี่โครงข้างละ 3-4 อัน ตอนต้มใส่เผือก – มัน ลงไปต้มด้วย นำส่วนต่าง ๆ ที่ต้มมาใส่กะละมัง ยกไปไว้ที่โต๊ะหมูปูชา เริ่มทำพิธีต่อ เมื่อทำพิธีเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วเราก็ก่อนตั้งโต๊ะกินข้าวได้เลยให้คนเฒ่าคนแก่กินก่อนแล้วเจ้าของบ้านกินทีหลัง กินเสร็จแล้วคนเฒ่าคนแก่ก็ให้พรเจ้าของบ้านขอให้ปีหน้าให้ได้ผลผลิตได้มากๆ ให้ลูกหลานอยู่ดีมีความสุข เทอญ

วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี

ก่อนปลุกข้าว

1. ธูป	จำนวน 4 ดอก
2. กระดาษสา	จำนวน 12 ใบ
3. ยาสูบ	จำนวน 2 ห่อ
4. ชา	จำนวน 2 ห่อ
5. ข้าวสาร	จำนวน 1 กำมือ

หลังปลุก 3-4 เดือน

1. ไก่ตัวผู้	จำนวน 1 ตัว ใช้ตัวเป็น ๆ
2. ไก่ตัวเมีย	จำนวน 1 ตัว ใช้ตัวเป็น ๆ
3. ต้นไม้เล็ก ๆ	จำนวน 4 ต้นแต่ละต้นต้องมีใบและกิ่งติดด้วย เพื่อติดกระดาษสา
4. กระดาษสา	
5. ธูป	จำนวน 4 ดอก
6. ข้าวสาร	จำนวน 2 แก้ว
7. น้ำเปล่า	จำนวน 2 แก้ว

เลี้ยงผี

1. ธูป	จำนวน 4 ดอก
2. น้ำเปล่า	จำนวน 2 แก้ว
3. ข้าวสุก	จำนวน 2 แก้ว
4. ไก่	จำนวน 1 ตัว

พิธีกินข้าวใหม่

1. หมู	จำนวน 1 ตัว ใช้ตัวเป็น ๆ
2. เผือก มัน	
3. ต้นข้าว	จำนวน 1 มัด
4. ธูป	จำนวน 8 ดอก

5. โต๊ะบูชา

จำนวน 1 ตัว

การแต่งกาย

ช่วงที่ทำพิธีกินข้าวใหม่ต้องแต่งชุดประจำเผ่า แต่ช่วงที่เลี้ยงผีนั้นใส่ชุดสุภาพ

นายสมบัติ เลายี่ป่า และนายเลาป่า เลายี่ป่า

ผู้จัดเก็บข้อมูล

ประเพณีทำสะพาน

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ

ในอดีตคนจนได้รับจ้างกับผู้หยั่งรู้และท่านก็รู้ว่าคนเราจะตายเมื่อไหร่ ผู้หยั่งรู้จึงได้รับจ้างเป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว และท่านรู้ว่าคนจนคนนั้นจะตายพรุ่งนี้แล้วพอถึงวันรุ่งเช้าผู้หยั่งรู้ก็ให้เงินกับคนจนจนหมด ทำกับข้าวให้อย่างดีและให้คนจนคนนั้นออกไปจากบ้านของผู้หยั่งรู้ เมื่อคนจนคนนั้นออกไปแล้วก็ไปถึงลำห้วยใหญ่เขาก็เห็นมดจำนวนหนึ่งพยายามจะข้ามลำห้วยไปอีกฝั่งหนึ่ง พอเห็นแล้วก็ส่งสารมดจำนวนดังกล่าวจึงไปตัดไม้มาวางให้ข้ามลำห้วยไปถึงอีกฝั่งหนึ่งได้ จากนั้นเขาก็ทิ้งมดจำนวนนั้นไปเรื่อยๆ คุณค่าก็ไม่รู้จะไปไหนจึงตัดสินใจกลับไปบ้านผู้หยั่งรู้ต่อ พอท่านเห็นคนจนกลับมาดูแล้วก็รู้ทันทีว่าคนจนนั้นไม่ตายแล้วเพราะคนจนได้ไปทำบุญให้กับมดนั้นมา คนจนได้ต่ออายุของตัวเองแล้วนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาถ้าใครเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะทำสะพานข้ามลำห้วยมาจนถึงปัจจุบันนี้ (เป็นความเชื่อของชาวเขาเผ่าลีซู)

วิธีทำสะพาน

จะทำสะพานข้ามลำห้วยก็ต้องไปขอขมาต้นไม้ที่เราจะใช้ก่อน ในการไปขอขมาจะต้องใช้ข้าวสาร 2 ถ้วยเล็ก ธูป 2 คู่ หมู 1 ตัว ไช้ไก่ 1 ฟอง และเครื่องเงินในการขอขมาก็ใช้หมูที่ไม่ตาย ขอขมาเสร็จแล้วก็ตัดต้นไม้ขึ้นมาแล้วนำมาผ่าเป็นซีกให้ได้ 2 แผ่น แล้วนำมาวางข้ามลำห้วยทั้ง 2 แผ่น ให้เหมือนสะพาน ทำสะพานเสร็จแล้วก็ใช้หมูตัวเดิมแต่จะใช้หมูที่ฆ่าตายแล้วเอามาสวดในการสวดก็ใช้หมูตัวเมีย ผู้หญิงก็ใช้หมูตัวผู้ในการสวดเช่นไหว้รอบสอง ใช้หัวหมู ขาหมู หางหมู เครื่องในหมู หัวใจ ดับ ปอด ซี่โครงข้างละ 4 ซี่ มาต้มรวมกับไช้ 1 ฟองและข้าวสาร สายสินมีเครื่องเงินวางเพื่อแลกกับวิญญาณของเรากลับมาหลังจากสวดเสร็จแล้วหมอฟีก็จะทำการมัดสายสินให้กับผู้ที่ร่วมทำสะพานให้

การเรียกขวัญทำสะพาน ภูโจ่งก๊ว

เชื่อว่าการทำสะพานเพื่อเรียกขวัญนั้นคนที่ไม่สบายนั้นวิญญาณไปอยู่ที่อื่นไม่ได้อยู่กับตัว ทำให้คนป่วยขวัญอ่อนจึงทำพิธีเรียกวิญญาณกลับมาให้อยู่กับตัวว่ากันว่าคนที่จะทำเชิญวิญญาณกลับมานั้นต้องทำสะพานที่ทำไว้ การทำสะพานมีหลายอย่าง เช่น สะพานดิน โดยใช้มีดหรือจอบขีดเส้นคล้ายสะพานมี 2 แบบ

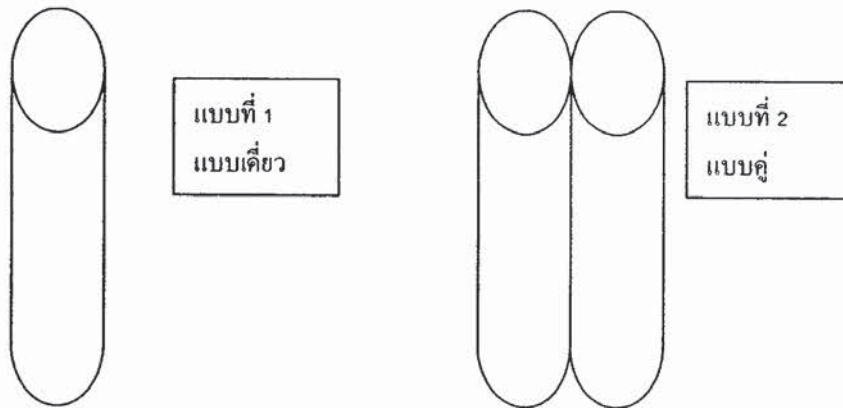
แบบที่ 1

แบบที่ 2

สะพานที่ไม่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเป็นการเรียกขวัญให้สำหรับเด็กหรือผู้ที่ยังโสดอยู่เรียกว่า สะพานเดี่ยว ส่วนสะพานคู่ เป็นการเรียกขวัญให้สำหรับคนที่แต่งงานแล้วถือว่าเป็นการทำพิธี ร่วมกันทั้งครอบครัว

การทำสะพานไม้มักมี 2 แบบ เหมือนกัน คือ สะพานไม้เดี่ยว และแบบสะพานไม้คู่คือไม้ที่ ได้ ระดับเดียวกับพื้นดิน

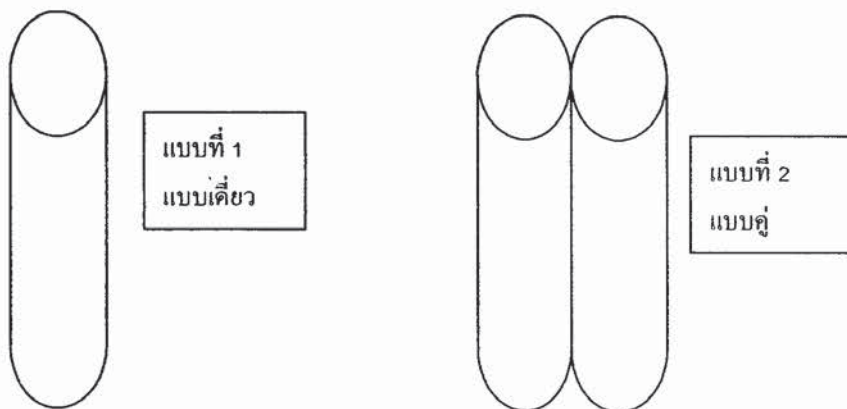
สะพานเดี่ยวก็ใช้กับเด็กและเด็กที่ยังไม่แต่งงาน ส่วนสะพานไม้คู่ทำให้กับคนที่แต่งงานแล้ว เหมือนสะพานดิน

การทำสะพานทุกแบบ ใช้ไม้เล็กๆ ยาวประมาณ 70-80 ซม. 2 เล่ม เสียบที่หัวสะพาน 1 เล่ม ท้ายสะพาน 1 เล่ม ใช้เชือกผูกเหมือนราวสะพานแล้วเอาใบไม้บีบเป็นรูปกรวยเสียบยอดเพื่อ เอาไว้เวลาสวดใส่เนื้อข้าว รูป 2 คู่ขอเช่นไหว้ตอนสวดทำสะพานใช้รูป 2 คู่ น้ำ 2 แก้ว ข้าวถ้วยใหญ่ 1 ถ้วย ใส่เครื่องในไก่และสายสิน คำสวดเวลาหมดพิธีสวดก็เรียกให้วิญญาณของผู้ป่วยอยู่ให้กลับมา อยู่กับบ้านกับตัวถ้อยอยู่ที่ไหนแล้วก็ตามถ้าได้ยินเสียงเรียกแล้วก็ให้รีบกลับมาบ้านพ่อแม่พี่น้องคนใน ครอบครัวทุกคนเรียกหาและรอคอยอยู่ ได้เตรียมน้ำเตรียมข้าวไว้ให้แล้วหนาวแล้วก็ให้กลับมาใส่ เสื้อผ้าใหม่ได้แล้วให้รอที่เตาไฟ

บทสวดในพิธีทำสะพาน

เริ่มต้นพิธีด้วยการตัดต้นไม้เพื่อนำมาทำสะพาน เรียกว่า ซ้อจี บทสวดดังกล่าวมีความหมาย และความสำคัญว่า วิญญาณของที่นั้นอยู่ที่ใดของเชิญให้ท่านช่วยพากลับมาให้ด้วย ภายใต้พื้นฟ้า แห่งนี้ตั้งแต่คนที่เกิดมาจนถนนได้ผ่านไปจนสุดทางนี้ขอเอาหมูตัวนี้ไปช่วยแลกวิญญาณของคนนี้ กลับมาด้วย ต่อไปนี้ขอให้คนนี้ได้เจ็บไข้ได้ป่วยอีกเลย และขอให้อยู่ดินกินอ้อยตลอดไป

การทำสะพานข้ามลำห้วยมี 2 แบบ คือ สะพานไม้เดี่ยว และสะพานไม้คู่ดังนี้

ลักษณะการใช้สะพานข้ามลำห้วยคือ แบบที่เดี่ยวแบบที่ 1 จะใช้กับเด็ก วัยรุ่นที่ยังไม่แต่งงาน สำหรับสะพานแบบที่ 2 แบบคู่จะใช้กับผู้ใหญ่ หรือคนที่แต่งงานแล้ว เครื่องเล่นไหว่ก็ใช้เหมือนกัน แต่ความแตกต่างกันอยู่ที่บทสวดระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำพิธีมีดังนี้

1. ไข่ไก่ จำนวน 1 ฟอง
2. ธูป จำนวน 4 ดอก
3. หมูตัวผู้หรือตัวเมีย จำนวน 1 ตัว
4. ข้าวสาร จำนวน 2 ถ้วย
5. น้ำ จำนวน 2 ถ้วย

นายสุวิทย์ เล่ายีปา
ผู้เก็บข้อมูล วันที่ 31 กรกฎาคม 2552

ประเพณีทำศาลา

ประโยชน์ในการทำศาลา

เพื่อสืบชะตาให้กับบุคคลที่ไม่สบายในครัวเรือนนั้นๆ หรือเราไปดูเจ้าทรงกระตุกไก่ ออกมาตามทีดูแล้วให้ทำเพื่อสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อของบรรพบุรุษที่สืบกันมาแต่โบราณหากไม่ทำตามคำเรียกร้องของเจ้าทรงหรือกระตุกไก่อีกจะไม่หายจากอาหารป่วยหรืออาการมันจะหนักขึ้นจึงจำเป็นต้องทำศาลาเพื่อสะเดาะเคราะห์

วิธีการทำศาลา

1. หาเสามา 6 ต้น ความใหญ่ของเสาแล้วแต่ความเหมาะสมของศาลาว่าจะทำขนาดใหญ่หรือเล็ก

2. หาไม้ยาว 3 เล่ม

อุปกรณ์

1. เสาไม้ 6 ต้น
2. ไม้ยาว 3 เล่ม
3. คา, สังกะสี
4. ดอก หรือตะปู
5. กระดาษสาขาว , สี
6. ฐูป
7. เทียน
8. ก้านกล้วย, เปลือกกล้วย
9. ดองกิ้ง
10. ข้าวเปลือกคั่ว
11. ไม้พาด, ไม้ปัก
12. ก้อนหิน
13. ทราย

ขั้นตอนการทำศาลา

เอาเสาไม้ปลูกเป็นรูปสี่เหลี่ยมตรงเสากลาง 2 ต้นให้สูงกว่านิดหน่อย ความใหญ่ของเสาแล้วแต่จะทำขนาดใหญ่หรือเล็กของศาลาอยู่ที่ว่าเจ้าบ้านจะเอาขนาดไหน

แล้วเอาไม้ปานกลางมาตีใส่ข้างบนเหมือนที่เราสร้างบ้านเสร็จแล้วแบ่งเป็นช่องเอาไม้ปานกลางมาทิ่มแล้วแต่ทำมาก็ครั้ง ครั้งแรกก็เอา 1 ช่อง ครั้งที่2 ก็ 2 ช่อง ครั้งที่3 ก็ 3 ช่อง เพิ่มไปเรื่อยๆ ครั้งละ 1 ช่อง จนไปถึง 12 ครั้งหรือ 12 ช่อง แล้วกลับมาเริ่มต้นใหม่ จากช่อง 1 วนเวียนอยู่แบบ

นี้ ส่วนกระดาดสาขาวเอามาตัดเป็นรูปทรงคล้ายรูปสัตว์หรือรูปคนต่าง ๆ เพื่อเป็นหุ่นที่รับเคราะห์แทนบุคคลคนที่ไม่สบาย กระดาดสาสีก็เอามาตัดเป็นรูปสามเหลี่ยมยาว เพื่อเอามาเสียบตามหลังคาไม่จำกัดปริมาณ และที่มัดมาของผีศาลา ก็จะมีไม้ 1 อัน ฝ่าปลายได้นำหญาคาหนีบมัดหน้าข้างศาลา

ส่วนรูป เทียน ใช้รูป 1 ดอก เทียนนั้นต้องขึ้นอยู่กับช่องของศาลาที่จะทำ

ใบกล้วย ใบตอง กัง ใบหญาคาก็ได้ เพื่อเอามามัดติดกันกับเสาไม้ทุกต้น แล้วเอาเปลือกกล้วยตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมเพื่อจะนำมาติดกับเสาไม้รวมกันกับใบกล้วย ใบตอง กัง หญาคา แล้วเอาเปลือกกล้วยยาวประมาณ 1 คืบ นำมาตัดเป็นวงกลมและเจาะรูตรงกลางแล้วขุดหลุมภายในศาลาเพื่อเอาเปลือกกล้วยที่ตัดเป็นวงกลมมาวางเป็นหลุมเพื่อให้คนที่มาร่วมหรือคนในครอบครัวนั้นมาล้างมือเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้กับตนเอง

การทำศาลาสำหรับผู้ใหญ่,เด็ก

สำหรับผู้ใหญ่กับเด็กนั้นก็ทำเช่นเดียวกันต่างกันตรงที่ว่าทำมาก็ครั้ง

บทสวด

เจ้าพ่อศาลา เจ้าแม่ศาลา เจ้าของศาลา ช่วยเรียกวิญญาณกลับมาด้วย หุ่นกระดาดเป็นวิญญาณของคนที่ไม่สบาย ข้าพเจ้าเคยทำบาปกับพ่อแม่โดยไม่เจตนาขอโหลให้กับข้าพเจ้าด้วยหรือทำบาปไว้กับพี่หรือคนใหญ่คนโตก็ขอโหลให้กับข้าพเจ้าด้วย

คิดถึงบาปก็ใช้หรือบาปฆ่าสัตว์ก็ใช้ หรือบาปกับหนอน บาปกับนกก็ใช้ เงินทองที่ไว้ก็ให้เจ้าพ่อศาลาช่วยไถ่ถอนวิญญาณให้กลับมาด้วย

นายดาวเรือง เลาหมี

ผู้เก็บข้อมูล วันที่ 4 สิงหาคม 2552

ประเพณีการเรียกขวัญ

การเรียกขวัญนั้นเกิดจากการที่คน ๆ หนึ่งในครอบครัวไม่สบายแต่ไม่สบายตรงนี้ไม่ได้หมายถึงปวดหัวเป็นไข้ทั่วไปแต่เกิดจากขวัญอ่อน ขวัญเสีย อ่อนแอของร่างกาย ใจไม่ดีไม่อยู่กับเนื้อกับตัวชาวลิซอเชื่อว่าวิญญาณไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ไปอยู่ที่อื่นกลับมาหาตัวเองไม่เป็นจึงต้องมีการอัญเชิญดวงวิญญาณกลับมาให้อยู่กับตัวเพื่อให้ผู้ป่วยหายจากการป่วยมีสุขภาพดีจึงมีการเรียกขวัญเกิดขึ้น โดยวิธีการเรียกขวัญมีอยู่ 2 วิธี คือ เอ้อปอก และปอกฟู

พิธีเกี่ยวกับเอ้อปอก

ถือว่าเป็นการทำพิธีใหญ่เพราะคนป่วยเป็นมานานมากแล้วมีการทำที่วางของเช่นไห้ว 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ใช้น้ำ 2 แก้ว ข้าวสาร 2 ถ้วย รูป 1 คู่ ไห้ว 1 ใบ เครื่องเงินหรือเงินสดวางเพื่อซื้อวิญญาณกลับมา

ชั้นที่ 2 จะสูงขึ้นมาจากชั้นที่ 1 ประมาณ 1 คืบ ของที่จะพิธีมีน้ำ 4 แก้ว ข้าวสาร 4 ถ้วย รูป 2 คู่เครื่องเงิน หรือเงินสดวาง

ชั้นที่ 3 สูงกว่าชั้นที่ 2 ประมาณ 1 คืบมีของเช่นไห้ว น้ำ 5 แก้ว ข้าวสาร 5 ถ้วย รูป 3 คู่เครื่องเงินหรือเงินสดวาง

ในชั้นที่ 3 ยังมีลิตตรงข้างใส่ข้าวหรือข้าวโพดก็ได้เอาไว้ตรงกลางใช้สำหรับจุดธูปนำไม้ขนาดเล็กยาวประมาณ 50-70 ซม. ปลายมีใบ 5 ดัน มัดติดไม้กับขาขันโตกชั้นที่ 3 นำสายสิญจน์มัดติดกับไม้ที่มัดขาขันโตก ให้ไม้ห่างกันประมาณ 1 คืบ กว้างๆ แล้วนำสายสิญจน์มัดติดไม้ทั้ง 6 ดัน ให้เชื่อมต่อกัน

การทำพิธีเช่นไห้วถ้าเป็นผู้ชาย ให้ใช้หมูตัวเมีย

ถ้าเป็นผู้หญิง ให้ใช้หมูตัวผู้ทำพิธีสวดรอบแรกแล้วค่อยฆ่าหมู

การทำพิธีเช่นไห้วในการเรียกขวัญ

- ถ้าเป็นเอ้อปอกจะตั้งชุดบูชา ด้านทิศตะวันออก
- ถ้าเป็นปอกฟูจะตั้งชุดบูชาด้านทิศตะวันตก

คำสวดรอบแรก เรียกว่าอื้อเกือ

ขอให้รับหมูที่มีชีวิตอยู่ให้แก่ท่านชั้นที่ 3 เอ้อปอก ชั้นที่ 2 ปอกฟู ชั้นจ้าวโคว ทั้ง 3 ชั้น รวมกัน 3 ชั้น นำวิญญาณที่ไปอยู่ที่ไหนไม่รู้วิญญาณไปห้บ้านท้ายบ้านก็ไม่ว่าหรือบนดอยหรืออยู่ในเมืองหรือไปเมืองผีก็ไม่ว่า ถ้าต้องการเงินก็เอาเงินให้เขาเอาไปให้เขาเอาหมูให้หมูถ้าเสร็จแล้วขอให้วิญญาณกลับมาเร็ว เพื่อมาดูรอบบ้านมาสอนลูกหลานและตั้งแต่วันเป็นต้นไปขอให้แข็งแรงขอให้ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองจงคุ้มครองให้คนในชุมชนช่วยเพิ่มแรงให้ด้วยให้ชาวบ้าน 10 หลังมาช่วยเพิ่มแรงให้ด้วยและช่วยให้พ้นภัยด้วยให้อยู่อย่างสันไม้อันไหน ด้วยเทอญ

สวดเสร็จแล้วนำห่มนำหัวห่มขาห่มหางห่มเครื่องในห่มเช่น ดับ ปอด หัว ซี่โครงห่ม ข้าง 3 ซี่ ไปดัมรวมกันพร้อมกับไข่อีก 1 ฟองดัมให้ลูกเพื่อเตรียมพิธีสวดรอบสอง ส่วนคนเป็นเอื้อปอกฟู การเป็นเอื้อปอกฟูมีผ้าที่ใช้ห่อเงินมีสายสัญญาณที่ชาวบ้านเอามา 7 ตะกูด ฟันให้เป็นเส้นเดียวกัน แล้วเย็บติดกับผ้าที่เงินเท่าไรก็ได้เป็นเหรียญไว้ ใช้ต้องเอาคนขวัญอ่อนหลังทำพิธีสวดรอบที่ 2 ร้องสวดเสร็จ

การเตรียมของเช่นไหว้พิธีสวดรอบสอง

- รอบนี้ใช้ของสุกชั้นที่ หนึ่ง น้ำ 2 แก้ว ข้าวสุก 2 ถ้วย รูป 1 คู่ ไข่ไก่ 1 ใบ ซี่โครงห่ม 1 คู่
 - ชั้นที่ 2 น้ำ 4 แก้ว ข้าวสุก 4 ถ้วย รูป 2 คู่ ซี่โครงห่มสุก 2 คู่
 - ชั้นที่ 3 น้ำ 5 แก้ว ข้าวสุก 5 ถ้วยรูป 3 คู่ ขาห่ม หัวห่ม หางห่ม ซี่โครงห่ม หัวใจ ดับ ปอด ห่มที่ดัมสุกแล้ว พร้อมเอาเครื่องเงินหรือเงินสดวาง
- ทำพิธีสวดรอบที่ 2 ใส่หมวกหรือเสื้อ

คำสวด

เมื่อยังไม่สุกให้ไปครั้งหนึ่งแล้วตอนนี้ข้าวสุกแล้ว ได้นำหัวห่ม ขาห่ม หางห่ม ซี่โครงห่ม เครื่องในไปดัม นำห่มมาให้แล้ว ให้ท่านกิน ถ้ากินแล้วขอให้ท่านนำวิญญาณกลับมาให้ด้วย ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม อยู่ที่ภูเขายู่ที่หัวบ้านหรืออยู่ท้ายบ้านหรืออยู่ในเมืองก็ขอให้เรียกวิญญาณกลับมาให้มาอยู่ที่บ้านพ่อแม่ ลูก เมีย เรียกอยู่ให้กลับดูแลที่บ้านด้วยคำขอขอไปหมดแล้ว ก็ให้มากินด้วย

เสร็จจากคำสวดก็มัดสายสัญญาณเอาเอื้อปอกฟูมัดให้กับผู้ที่เราเรียกขวัญให้แล้วให้กินข้าวกิน หัวใจห่มที่เรียกขวัญไว้ ถ้ามัดสายสัญญาณให้กับคนที่เรียกขวัญแล้วจึงมัดสายสัญญาณให้กับลูกๆต่อถ้ามีลูกเป็นอันว่าเสร็จพิธีของเอื้อปอก

การเตรียมพิธีการทำปอกฟู

ขั้นตอนต่างๆ เหมือนเอื้อปอกการสวดการเช่นไหว้เหมือนกันหมด แต่ถือพิธีกรรมของการทำปอกฟูจะเล็กกว่าเอื้อปอกคนที่ทำพิธีนี้ส่วนใหญ่เพิ่มเป็นไม่ถึงขนาดรุนแรงมาก

การเตรียมที่วางของเช่นไหว้มี 2 ชั้น

ชั้นที่ 1 ใช้น้ำ 2 แก้ว ข้าวสาร 2 ถ้วย รูป 1 คู่ เครื่องเงินหรือเงินสดวาง

ชั้นที่ 2 ต้องเอาไม้มัดติด 4 ต้น ยาวประมาณ 50-70 ซม. ยอดมีใบมัดติดขาขันโตกแล้วเอาสายสัญญาณมัดติดกันทั้ง 4 ต้น นำที่ดวงข้าวหรือลิตราใส่ข้าวเปลือก ข้าวโพดให้เต็มแล้วตั้งตรงกลางไว้สำหรับจุดธูปในการสวดรอบแรกของปอกฟูส่วนการสวดเหมือนกัน

ในการสวดรอบสองใช้ของสุกเช่นชั้นที่ 1 ใช้น้ำ 2 แก้ว ข้าวสุก 2 ถ้วย รูป 1 คู่ ไข่ 1 ใบ ซี่โครงห่ม 1 คู่ ข้าวสุกใส่ถ้วยให้เต็มใส่เครื่องในห่ม เช่น ดับ หัวใจ ปอด ดัมสุกแล้วเป็นของเช่นไหว้แล้วทำพิธีสวดเหมือนเอื้อปอก

นายสวัสดิ์ เลาหมี่

ผู้เก็บข้อมูล วันที่

4 สิงหาคม 2552

การละเล่น สะบ้าชาย(หย่าแกะ)

ความเป็นมาและความสำคัญ

เล่นพบปะปีละครั้งหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ หรือยามว่างจากการทำงาน

ช่วงเวลา

ตุลาคม – ธันวาคม

การแต่งกาย

ธรรมดาหรือชุดประจำเผ่า

วัสดุอุปกรณ์

1. สะบ้าค้ำปี หรือหย่าแกะค้ำปี

วิธีเล่น

1. แบ่งเป็นฝ่ายๆ ละเท่าๆ กัน
2. เอาสะบ้าหรือหย่าแกะมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาคู่
3. เป่าขลุ่ยจนหาฝ่ายได้ดี
4. กำหนดเส้นผ่านขึ้นอยู่กัทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันว่าเอาเท่าไร(ถือว่า)การกำหนดเส้นผ่านตอนไปกับตอนกลับจะต่างกัน เช่น ตอนไปจะเอา 2 วา ตอนกลับจะเอา 3-4 วา แล้วแต่กำหนดคนดีและถ้าดีโดนจะเป็นคนแก่ฟางให้กับคนในกลุ่มที่ดีไม่โดน แต่ถ้าคนแก่ไม่โดนถือว่าฟางทั้งกลุ่มแล้วจะเป็นฝ่ายดังต่อ เล่นแบบนี้ไปเรื่อย ๆ สลับหมุนเวียน ผลแพ้ชนะจะขึ้นอยู่ที่ฝ่ายไหนได้เล่นมากกว่าหรือนานกว่า

ประโยชน์

1. สนุกสนาน
2. สร้างความสามัคคีในชุมชน

ลูกข่าง (ก๊วยสือ)

ความเป็นมาและความสำคัญ

เล่นระหว่างหนุ่มสาวเพื่อที่จะจีบกันในระยะแรก เพราะตอนแรกที่เจอกันจะไม่กล้าที่จะไปพูดคุยทักทายกันเลยต้องจีบโดยอาศัยของเล่นชนิดนี้เป็นสื่อหัวใจของหนุ่มสาว

ช่วงเวลา

ตุลาคม-ธันวาคม

การแต่งกาย

ชุดธรรมดาประจำเผ่า

วัสดุอุปกรณ์

1. ผ้า

2. เศษผ้าหรือดอกหญ้า แกลบ สำลี
3. เข็ม กรรไกร

วิธีทำ

1. เอากรรไกรมาตัดผ้าที่เตรียมไว้ให้เป็นรูปวงกลม แล้วเอาเข็มเย็บ ๆ ไว้มีรูนิดหน่อย เพื่อที่จะเอาผ้าหรือแกลบ สำลี ดอกหญ้ายัด แล้วเย็บติดให้มิดชิด

วิธีเล่น

ยึนเป็นรูปวงกลม สลับระหว่างหญิงชายแล้วโยนลูกให้กันระหว่างหญิงชาย หรือชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง แล้วแต่ชอบพอกัน

กั้วสือหรือลูกช่วง ส่วนมากเล่นเพื่อจีบกันระหว่างหนุ่มสาว คู่รัก

ประโยชน์

1. สร้างความสามัคคีในชุมชน
2. ให้เยาวชนหันมาสนใจการเล่นของชนเผ่า
3. เพื่อความสนุกสนาน

สามล้อดอย

วัสดุอุปกรณ์

1. ไม้ซุงใช้สำหรับทำล้อขนาดแล้วแต่ๆ ละคนจะเอาขนาด (ไม้เนื้ออ่อนธรรมชาติ ไม่อ่อนเกินไป)
2. ไม้ยาว 2 เล่ม กลาง 1 เล่ม สั้น 1 เล่ม เพื่อเอามาสร้างโครงสร้าง ไม้แป้น 1 แผ่น เพื่อจะเอามาทำที่นั่ง ตะปูขนาด 3 นิ้ว 4 เล่ม ขนาด 2 นิ้ว 4 เล่ม สี่ 1 อัน เพื่อที่จะเอามาเจาะรู

วิธีทำ

1. เอาไม้ซุงที่เตรียมไว้มาตัดเป็นวงล้อ 3 วง แล้วเอาสี่ที่เตรียมไว้มาเจาะรูล้อ
 2. นำไม้ยาวที่เตรียมไว้ 2 เล่ม มาวัดความยาวให้เสมอกันเพื่อที่จะเอามาใส่ล้อหลังแล้วเอาตะปูที่เตรียมไว้มาตียึดกับไม้เพื่อไม่ให้ล้อหลุดออก
 3. นำไม้สั้นที่เตรียมไว้มาทำใส่ล้อหน้าเพื่อที่จะทำเป็นตัวบังคับล้อหน้า
 4. เอาไม้ที่เตรียมไว้ข้างต้น และตะปูมาตีเป็นโครงสร้าง สามล้อ
- ไม้ชนิดที่ใช้หล่อลื่น เพื่อให้ล้อหมุนเร็ว

1. ผักกูดป่า
2. เปลือกต้นงั่ว
3. เปลือกตะไคร้ต้น

นำไม้ชนิดที่ว่า มาบดหรือเคี้ยวจนละเอียดแล้วนำมาอัดล้อเพื่อให้ล้อหมุนเร็ว

ประโยชน์

- เพื่อความสนุกสนาน

ลูกข้าง ลีซอ จีน

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ เรื่องเล่าตำนาน

เล่นเพื่อประเพณี 1 ปี 1 ครั้ง หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรและอยากรู้ว่าปีต่อไปผลผลิตทางการเกษตรจะเป็นอย่างไรโดยสังเกตการละเล่นของสิ่งนี้ คือดูและสังเกตว่าเล่นครีกรึนและตีมีเสียงดังถือว่าปีต่อไปผลผลิตดีมีราคา (ผืน)

“มีตำนานเล่าต่อ ๆ กันมาว่า อยากรู้ว่าผลผลิตของผืนดีหรือไม่ดี สามารถดูจากการเล่นลูกข้างได้ คือปีไหนเล่น (ข้าง) ได้เสียงดังแสดงว่าปีนั้นผลผลิตผืนจะดี และได้ข้างผืนมาก และราคาก็จะดีด้วย แต่ตรงกันข้ามปีไหนเล่นลูกข้างไม่ดี ข้างแล้วไม่โดนหรือเสียงไม่ดังปีนั้นทั้งผลผลิตและราคาผืนจะไม่ดี” นายสาม เลาหมี่ ผู้ให้ข้อมูล

ช่วงเวลา

ตุลาคม-ธันวาคม

การแต่งกาย

ประจำเผ่าธรรมดา

วัสดุอุปกรณ์

1. ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สีแสน ไม้ก่อแดง ลำไยป่า (วือมูจิ)
2. ไม้ป้อ ดันกันขง
3. ไม้กลมธรรมดา หรือ ไม้ซี่ขนาดนิ้วโป้ง ๑ เล่ม

วิธีทำ

1. เอาไม้เนื้อแข็งที่เตรียมไว้มาทำเป็นลูกข้าง (ตุล) ใหญ่เล็กแล้วแต่ที่แต่ละคนถนัดลูกข้างลีซอมีทั้งหมด ๓ อย่าง

1.1 ลูกข้างแม่

1.2 ลูกข้างผู้

1.3 ลูกข้าง 2 หัว

ลูกข้างผู้กับลูกข้างสองหัวจะไม่นิยมเล่นเนื่องจากเวลาเล่นถ้าตีลงตรงจุดหรือหัวจะหยุดหมุนง่าย ส่วนลูกข้างแม่เวลาเล่นถ้าตีโดนหัวจะเจียดและจะไม่หยุดหมุนง่ายปัจจุบันนิยมเล่นลูกข้างแม่

2. ไม้ป้อ ดันกันขงที่เตรียมไว้เอาเปลือกมาปั้นให้เป็นเส้นขนาดที่เราต้องการปัจจุบันใช้เชือกฟางเนื่องจากหาง่ายและสะดวกกว่า

3. ไม้กลมไม้ซี่ที่เตรียมไว้นำมามัดกับเชือกที่เตรียมไว้เพื่อนำมาเป็นตัวปั่น

วิธีเล่น

1. แบ่งเป็นสองฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน
2. นำลูกข้างแต่ละฝ่ายหรือแต่ละลูกมาเปรียบเทียบกับเพื่อที่จะหาคู่ที่เหมาะสม

การเล่นมีทั้งหมด 3 วิธี

1. เล่นเอาระยะไกล ดีให้ได้ระยะที่กำหนดคู่ต่อสู้แต่ละฝ่ายเลือกไว้
2. เล่นเอาความแม่นยำ ตั้งเป็นหมุดตีแค่ให้โดนแล้วยับออกห่างไปเรื่อย ๆ
3. เล่นเอาแข็งแรงดีเพื่อแค่ให้โดนลูกฝ่ายตรงข้ามที่ตั้งไว้แล้วดูว่าของใครจะหยุดหมุนก่อน ถ้าใครหยุดหมุนก่อนถือว่าแพ้

วิธีตั้งคู่ต่อสู้แต่ละคนเลือกไว้ ดีให้หมดทุกคู่ชัชชนะอยู่ที่คู่สุดท้ายหรือคู่รอง 1 รอง 2 รอง 3 มาเรื่อย ๆ

จุดมุ่งหมายและประโยชน์

1. สร้างความสามัคคีในชุมชน
2. รู้จักน้ำใจนักกีฬา
3. เอาเวลาว่างจากงานมาเล่นกีฬาลูกข่างไม่ยากให้คนในชุมชนไปมีส่วนร่วมกับสิ่งเสพติด
4. อยากให้เยาวชนรุ่นหลังหันมาสนใจการเล่นของชนเผ่า (ลูกข่าง)
5. เล่นให้ร่างกายแข็งแรงและลดความเครียด
6. เล่นเพื่อความสนุกสนาน

ลูกข่างจีน

ลูกข่างลีซอกับลูกข่างจีนจะแตกต่างกันที่รูปทรงลูกข่างลีซอรูปทรงจะยาวกว่าลูกข่างจีนรูปทรงจะสั้นกว่า

การเล่นจะเล่นแบบเดียวกัน การเล่นแบบที่ 3 ของลีซอ คือ เล่นตีโดนแล้วหมุนนานกว่า
สะบ้าหญิง (ลาโซ)

ไม่มีตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมาที่ชัดเจน แต่โดยปกติแล้วเล่นเพื่อความสนุกสนาน ยามว่างจากการทำไร่ทำสวน แต่ละคนจริงจัง บางครั้งมีการแบ่งทีมแข่งขันกันเป็นวันในช่วงเทศกาลปีใหม่ และกินข้าวใหม่ หรือตามต้องการจะเล่นเมื่อไหร่ก็ได้

ช่วงเวลา

ตุลาคม- ธันวาคม

การแต่งกาย

ชุดธรรมดาประจำเผ่า

วัสดุอุปกรณ์

1. สะบ้าค้ำปี

วิธีเล่น

1. แบ่งฝ่ายให้เป็นสองฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน
2. เป่ายางฉุบเพื่อหาฝ่ายตั้ง ถ้าฝ่ายไหนแพ้ตั้งก่อน

การเล่นมีทั้งหมด 20 ขั้นตอน

1. ใช้มือกลิ้งแล้วจับคืบตีโดยใช้นิ้วระหว่างนิ้วชี้กับนิ้วกลางตี
2. ใช้ปลายเท้าถีบแล้วจับแล้วตีโดยใช้ปลายเท้าตีเหมือนกัน
3. ใช้หน้าเท้าปัดเหมือนขั้นตอนที่ 2 ทุกอย่าง

4. เอาสะพานไม้ระหว่างตาตุ่มสองข้างแล้วถีบตี
5. ใช้มือกลิ้งข้างเดียวโดยมืออีกข้างต้องไขว้หลังไว้
6. โสบนเท้าแล้วแกว่ง
7. เอาปลายเท้าเหยียบลูกแล้วก็ตี
8. เอาลูกหนีระหว่างนิ้วเท้าแม่โป้งกับนิ้วชี้แล้วกระโดดเหมือนเล่นกระต่ายขาเดียว
9. เอาลูกมาหนีระหว่างนิ้วชี้กับนิ้วกลางแล้วใช้มืออีกข้างปิด
10. ใช้นิ้วกลางตี
11. เอาลูกหนีระหว่างหัวเข่าสองข้างแล้วกระโดดตี
12. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างเอวแล้วปล่อยตี
13. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างหน้าอกแล้วปล่อยตี
14. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างรักแร้แล้วปล่อยตี
15. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างคอแล้วปล่อยตี
16. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างคางแล้วปล่อยตี
17. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างปากแล้วปล่อยตี
18. ใช้มือจับลูกสะบ้าไว้ระหว่างจมูกแล้วปล่อยตี
19. จับลูกไว้ระหว่างหูแล้วปล่อยตี
20. จับลูกไว้ระหว่างตาแล้วปล่อยตี
21. จับลูกไว้ระหว่างหน้าผากแล้วปล่อยตี
22. เอาลูกมาวางบนหัวแล้วถีบตี

หลังจากขั้นตอนสุดท้ายแล้วกลับไปเริ่มต้นที่ขั้นตอนที่ 1 ต่อ เล่นไปเรื่อยๆ จนกว่าฝ่ายตรงข้ามจะฟาล์วชัยชนะจะขึ้นอยู่กับฝ่ายไหนได้เล่นนานกว่าและผ่านขั้นตอนทุกขั้นตอน

หมายเหตุ

การเล่นแต่ละขั้นตอนผู้เล่นต้องทำได้ทุกขั้นตอนผู้เล่นต้องทำได้ทุกคน ถ้าฝ่ายเล่นทำฟาล์ว 1 คน คนในกลุ่มต้องเลือกตัวแทน 1 คนเพื่อแก้ฟาล์วให้คนที่ฟาล์ว หากคนแก้ฟาล์วฟาล์วเสียเองก็จะถือว่าฟาล์วทั้งหมด

ส่วนที่ 4 บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

ความรู้สึกรักของนักวิจัยต่อการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม

ผมรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของตน ทำให้รู้สึกถึงความสำคัญของแต่ละประเพณีที่ได้ปฏิบัติกันอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้ผมได้รู้ในสิ่งที่ผมไม่เคยรู้ รายละเอียดเชิงลึกมาก่อน หลังจากทำงานผ่านระยะที่ 1 แล้ว ทำให้ผมรู้ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องรักษาให้คงอยู่คู่กับชนเผ่าลี้ชู่ต่อไป และที่สำคัญตอนนี้เรากำลังสร้างกระบวนการเรียนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจะทำการสืบทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้สัมผัสถึงประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานได้

ตอนเริ่มแรกการทำงานผมคิดว่างานวิจัยเป็นงานที่ยาก ผมเกรงว่าเก็บข้อมูลได้ไม่ดี หรือจะเอาเครื่องมืออะไรมาใช้ในการเก็บข้อมูลบันทึก แต่เมื่อทำงานได้ระยะหนึ่งพร้อมกับที่ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้าโครงการ ผมได้ชี้แจงและสนใจที่มวิจัยมาตลอด และทุกคนก็ให้ความสนใจ โดยเฉพาะผู้รู้ในหมู่บ้านทุกคนก็ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาออกมาได้อย่างเต็มที่ ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยดี ตอนนี้นำรวบรวมข้อมูลจากประเพณีทั้ง 11 ประเพณีก็เสร็จสิ้นแล้ว ที่มวิจัยทุกคนต่างก็บอกว่าทำให้ได้ความรู้ใหม่ เกิดความภูมิใจในตัวเองและของดีที่บรรพบุรุษได้รักษาและสืบทอดมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดจิตสำนึกว่าเราต้องรักษาของดีที่มีค่าทางจิตใจเหล่านี้เอาไว้ และกระจายความรู้สู่ผู้อื่นด้วย และให้ประเพณีวัฒนธรรมอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชนเผ่าของเราต่อไป

สำหรับแผนการสืบทอดในอนาคตนั้น เรามีความตั้งใจที่จะเล่าให้เด็ก ๆ ได้รับรู้ และเรียนรู้ที่ละขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมทางประเพณีเหล่านี้ และเรามีความตั้งใจที่จะสร้างให้เด็ก ๆ มีความรัก ความหวงแหนที่จะรักษาพิธีกรรมของชนเผ่าต่อไป

“สุดท้ายนี้ผมภูมิใจมากเพราะต่อไปผมคาดว่าจะสามารถทำพิธีกรรมของชนเผ่าได้ด้วยตัวเอง ในฐานะผู้รู้ของประเพณีที่สำคัญเหล่านี้”

โดย นายยงยุทธ หรีจา

นักวิจัย / หัวหน้าโครงการ

วันที่ 27 กันยายน 2552

ความประทับใจที่เกิดขึ้นในการทำงานวิจัยระยะที่ 1

“ผมมีความรู้สึกดีใจเป็นอย่างมากที่ได้ทำงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ทำให้ได้ข้อคิดดีหลายอย่าง คือ ได้รู้วิธีการบันทึกข้อมูลในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนหน้าที่มาทำงานตรงนี้ไม่เคยได้รู้วิธีการเก็บข้อมูลมาก่อนเลย ตอนนี้เริ่มมีความคิดที่เปิดให้กับตนเองในการใช้กระบวนการคิดที่จะตั้งคำถามเพื่อการสอบถามได้ดีขึ้น และได้ร่วมมือกับทีมงาน ชาวบ้านอีกหลายคน ถึงแม้จะมีการบกพร่องในเรื่องการทำแบบสอบถามหรือเครื่องมือในการเก็บข้อมูลก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดความตื่นเต้น และกระตือรือร้นในการทำงานต่อไป”

โดย นายประเสริฐ จั้วจา ผู้ช่วยนักวิจัย
วันที่ 27 กันยายน 2552

ได้อะไรจากการทำงานวิจัยระยะที่ 1

“ได้สร้างจิตสำนึกในการรักษาหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง และเกิดความเข้าใจจนทำให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าลีซูได้อย่างถูกต้อง และทำให้อยู่ในช่วงกำลังจะทำบทเรียนเพื่อการสืบทอดความรู้และวิธีปฏิบัติแก่เยาวชนรุ่นหลังต่อไป”

โดย นายสุวิทย์ เล่ายี่ปา ผู้ช่วยนักวิจัย
วันที่ 27 กันยายน 2552

แผนงานกิจกรรมระยะที่ 2

แผนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	ผู้เกี่ยวข้อง	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. การสืบทอดประเพณีกินข้าวใหม่และให้ความรู้เพื่อสร้างผู้นำของประเพณีใหม่	1. เพื่อฟื้นฟูประเพณีกินข้าวใหม่เด็กและเยาวชนประชาชนในหมู่บ้านให้รู้ถึงความสำคัญประเพณีกินข้าวใหม่ 2. เพื่อสร้างผู้นำประเพณีกินข้าวใหม่ที่สามารถปฏิบัติเป็นผู้นำได้	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้เวลาจัดกิจกรรมกินข้าวใหม่ 2. ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ 3. จัดกิจกรรม 4. สรุปกิจกรรมกินข้าวใหม่	ทีมวิจัย, ผู้รู้ คนในชุมชน	1. คนในชุมชนได้รับรู้ความสำคัญของการประเพณีกินข้าวใหม่ 2. ได้ผู้นำที่ปฏิบัติจริงได้ในประเพณีกินข้าวใหม่	- เดือน 10 วันที่ 11 (ของชนเผ่า) ตรงกับปลายเดือนพฤศจิกายน หรือต้นเดือนธันวาคมของทุกปี	ทีมวิจัย, ผู้รู้ คนในชุมชน
2. การสืบทอดทดลองถ่ายทอดการเล่นพื้นบ้าน	1. เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน 2. เพื่อฟื้นฟูการเล่นของชนเผ่า 3. เพื่อสืบทอดการเล่นชนเผ่าให้กับเยาวชน	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้เวลาจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน 2. ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น 3. จัดอบรม พร้อมเก็บข้อมูลและสรุปข้อมูล	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ผู้รู้ในชุมชน	1. เกิดความสามัคคีในหมู่คนของหมู่บ้าน 2. ได้ฟื้นฟูและสามารถสืบทอดให้ผู้นำวัฒนธรรมประเพณีต่อไปได้	ครั้งที่ 1 เดือนมกราคม 2553 ครั้งที่ 2 เดือนเมษายน 2553 ครั้งที่ 3 เดือนมิถุนายน 2553	ทีมวิจัย - ผู้รู้-นายสาม เลาหมี - คนในชุมชน

3.การสืบทอดและการถ่ายทอดพิธีเสี่ยงศาลเจ้าเมือง	1.เพื่อให้คนในชุมชนได้รับการอวยพรจากเจ้าเมืองให้ได้ผลลัพท์ที่ดี 2.เพื่อมีชีวิตที่ดีและอยู่ดีกินดีตามความเชื่อ	1.ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รับความสำคัญของการเสี่ยงศาลเจ้า 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และประกอบพิธี 3.เก็บข้อมูลทั้งภาพและรายละเอียดจากกิจกรรมเพื่อการเขียนบทเรียน	1.ทีมวิจัย 2.ผู้ประกอบพิธี 3.ประชากรในชุมชน	1.คนในชุมชนได้รับความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติกิจกรรมทางพิธีเสี่ยงศาลเจ้าต่อได้ 2.ชาวบ้านได้รับการอวยพรจากเจ้าศาลและมีความเป็นอยู่ที่ดี	เดือนกุมภาพันธ์ 2553	-ทีมวิจัย -ผู้-หลวง เจ้าป่า -คนในชุมชน
4.จัดกิจกรรมและสืบทอดประเพณีปีใหม่สิริ (กินวอ)	1.เพื่อฟื้นฟูและสร้างกระบวนการสืบทอดประเพณีปีใหม่สิริให้แก่คนรุ่นหลัง 2.เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้และสามารถปฏิบัติพิธีกรรมได้อย่างถูกต้อง	1.ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รับความสำคัญของการจัดประเพณีปีใหม่ ที่ต่อเนื่องกันมา	1.ทีมวิจัย 2.ผู้ประกอบพิธี 3.ประชากรในชุมชน	1.ประชาชนในหมู่บ้านได้รับความรู้ประเพณีใหม่ 2.เกิดการสืบทอดและถ่ายทอดวิธีปฏิบัติอย่างถูกต้อง	เดือนมีนาคม 2553	-ทีมวิจัย -ผู้ -คนในชุมชน

			2. ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และให้ทุกครอบครัวได้จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น				
			3. ประกอบพิธีและเก็บข้อมูลทั้งภาพ พร้อมเก็บบันทึกรายละเอียดจากกิจกรรมสำหรับการเขียนบทเรียนเพื่อการถ่ายทอด				
5. การถ่ายทอดและคัดเลือกผู้นำด้านประเพณีเซ่งม้งและทดลองสอนในโรงเรียนเบญจะ	1. เพื่อทำบุญให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว 2. เพื่อให้ลูกหลานมีจิตสำนึกและมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้ 2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 3. จัดกิจกรรม และสรุปข้อมูล	1. ทีมวิจัย 2. ผู้รู้ผู้ประกอบพิธี (นายหลวง เลาฮีปา) 3. ประชากรในชุมชน	1. คนในชุมชนมีความรู้ในการประกอบพิธีกรรมการไหว้เซ่งม้ง 2. ได้ผู้นำที่สามารถนำพิธีกรรมไหว้เซ่งม้ง 3. คนในชุมชนมีจิตสำนึกและมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ	วันที่ 1-10 มีนาคม 2553	1. ทีมวิจัย 2. ผู้รู้ผู้ประกอบพิธี (นายหลวง เลาฮีปา) 3. ประชากรในชุมชน	
6. ประกอบพิธีเรียกขวัญและจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เยาวชนเพื่อทดลองสอนในโรงเรียนและชุมชน	1. เพื่อทำบุญเรียกขวัญให้กับคนที่ไม่สบาย 2. เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึงความสำคัญในการเรียกขวัญ	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับทราบถึงความสำคัญในการจัดพิธีพร้อมเพื่อสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง	1. ทีมวิจัย 2. ผู้รู้ (นายฮี โจจา) 3. ประชากรในชุมชนทุกคน	ทำได้ตลอดปี ขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะประกอบพิธีเรียกขวัญของคนในตำบล	เดือนเมษายน 2553	1. ทีมวิจัย 2. ผู้รู้ (นายฮี โจจา) 3. ประชากรในชุมชนทุกคน	

7.การจัดทำศาลาและจัดกิจกรรมถ่ายทอดวิถีและขั้นตอนในการประกอบพิธีทำศาลา	1.คัดกระดาดสาเป็นรูปคนเพื่อแลกเปลี่ยนวิทยุชุมชนคนป่วยกลับคืน-มา 2.เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึงความสำคัญในการทำศาลา	2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อการทดลองถ่ายทอดในการจัดกิจกรรมจริง 1 ครั้ง 1.ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้ 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำศาลา	1.คนในชุมชน 2.ผู้รู้ (นางอะเลมะ เล่าขี ปา) 3.ทีมวิจัย	1.คนในชุมชนมีความรู้ในการประกอบพิธีในการทำศาลา 2.ได้ผู้นำปฏิบัติได้จริงในการประกอบพิธีในการทำศาลา	ทำได้ออกแบบขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะประกอบพิธีทำศาลา หรือคนที่ต้องการทำบุญ	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ (นายฮี ใจเจ้า) 3.ประชาชนในชุมชนทุกคนรอบครัว
8.ทีมวิจัยจัดทำหลักสูตรและทดลองสอนในโรงเรียน ตามประเด็นทั้งหมด ที่เกิดจากการทำหลักสูตรของทีมวิจัย	1.เพื่อให้นักเรียนและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่า 2.เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กให้รักวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและชนเผ่า	1.ทีมวิจัยหลักจัดเวลาสอนเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่า 2.แบ่งเวลาอาทิตย์ละ 1 เรื่องด้านประเพณีวัฒนธรรม	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ 3.เด็กเยาวชน	เพื่อให้นักเรียนและเยาวชนได้รับรู้และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชนเผ่า	เดือนพฤษภาคม 2553	ทีมวิจัยหลัก 15 คน
9.เสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยในการถ่ายทอดข้อมูลการสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี	1.เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยให้มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล 2.เพื่อสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี	1.ติดต่อประสานงานครูหรือผู้มีความรู้ในการฝึกอบรม 2.จัดเตรียมความพร้อมทีมวิจัยสำหรับการอบรมเพื่อ	1.ทีมวิจัยหลัก 15คน 2.ครูผู้สอน 2 คน	1.ทีมวิจัยได้รับการเสริมสร้างในการเป็นผู้สอนที่ดี 2.สามารถนำเสนอข้อมูลต่อที่สาธารณะได้	เดือนมิถุนายน 2553	ทีมวิจัยหลัก 15 คน

	3.เพื่อเข้าใจวิธีการนำเสนอต่อสาธารณชน	พัฒนาศักยภาพในการสอน 3.สรุปบทเรียน	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม	เหมาะสม	เดือนสุดท้ายของการดำเนินงานวิจัย เดือนกรกฎาคม 2553	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วม ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม
11.จัดเวทีนำเสนอข้อมูลและเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าระยะที่2	1.เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและคืนข้อมูลสู่คนในชุมชน 2.เพื่อเปิดรับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเวที ที่จะนำไปปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดระบบข้อมูล เนื้อหาสำหรับการพัฒนาสู่การทำหลักสูตรชุมชน	1.จัดเตรียมข้อมูลเพื่อการนำเสนอ 2.ติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมเวที 3.จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย 4.ทีมวิจัยรวบรวมข้อมูลและเขียนรายงาน	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม	1.ทีมวิจัยได้รับการนำเสนอศักยภาพในการนำเสนอผลงานวิจัย 2.ทีมวิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อการเขียนรายงานที่เหมาะสมต่อการศึกษาของผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี		

แผนกิจกรรม	วัตถุประสงค์
1.การสืบทอดประเพณีกินข้าวใหม่และให้ความรู้เพื่อสร้างผู้นำของประเพณีปีใหม่	1.เพื่อฟื้นฟูประเพณีกินข้าวใหม่เด็กและเยาวชนประชาชนในหมู่บ้านให้รู้ถึงความสำคัญประเพณีกินข้าวใหม่ 2.เพื่อสร้างผู้นำประเพณีกินข้าวใหม่ที่สามารถปฏิบัติเป็นผู้นำได้
2.การสืบทอดทดลองถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้าน	1.เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน 2.เพื่อฟื้นฟูการละเล่นของชนเผ่า 3.เพื่อสืบทอดการละเล่นชนเผ่าให้กับเยาวชน
3.การสืบทอดและการถ่ายทอดพิธีเลี้ยงศาลเจ้าเมือง	1.เพื่อให้คนในชุมชนได้รับการอวยพรจากเจ้าเมืองให้ได้ผลผลิตที่ดี 2.เพื่อมีชีวิตที่ดีและอยู่ดีกินดีตามความเชื่อ
4.จัดกิจกรรมและสืบทอดประเพณีปีใหม่ลือ (กินวอ)	1.เพื่อฟื้นฟูและสร้างกระบวนการสืบทอดประเพณีปีใหม่ลือให้แก่คนรุ่นหลัง 2.เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้และสามารถปฏิบัติพิธีกรรมได้อย่างถูกต้อง
5.การถ่ายทอดและคัดเลือกผู้นำด้านประเพณีแข่งม้งและทดลองสอนในโรงเรียนเบญจะ	1.เพื่อทำบุญให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว 2.เพื่อให้ลูกหลานมีจิตสำนึกและมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ
6.ประกอบพิธีเรียกขวัญและจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนเพื่อทดลองสอนในโรงเรียนและชุมชน	1.เพื่อทำบุญเรียกขวัญให้กับคนที่ไม่สบาย 2.เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึงความสำคัญในการเรียกขวัญ
7.การจัดทำศาลาและจัดกิจกรรมถ่ายทอดวิธีและขั้นตอนในการประกอบพิธีทำศาลา	1.คัดกระชายมาเป็นรูปคน เพื่อแลกเปลี่ยนวิญญาณคนป่วยกลับคืน-มา 2.เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึงความสำคัญในการทำศาลา
8.ทีมวิจัยจัดทำหลักสูตรและทดลองสอนในโรงเรียน ในชุมชน ตามประเพณีทั้งหมด ที่เกิดจากการทำหลักสูตรของทีมวิจัย	1.เพื่อให้นักเรียนและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่า 2.เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กให้รักวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและชนเผ่า
9.เสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยในการถ่ายทอดข้อมูลการสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี	1.เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยให้มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล 2.เพื่อสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรม 3.เพื่อเข้าใจวิธีการนำเสนอต่อสาธารณชน
10.จัดเวทีนำเสนอข้อมูลและเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2	1.เพื่อนำเสนอผลงานวิจัย และคืนข้อมูลสู่คนในชุมชน 2.เพื่อเปิดรับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเวที ที่จะนำไปปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดระบบข้อมูล เนื้อหา สำหรับการพัฒนาสู่การทำหลักสูตรชุมชน

แผนการดำเนินงานกิจกรรมระยะที่ 2

แผนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	ผู้เกี่ยวข้อง	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. การสืบทอดประเพณีกินข้าวใหม่และให้ความรู้เพื่อสร้างผู้นำของประเพณีใหม่	1. เพื่อฟื้นฟูประเพณีกินข้าวใหม่เด็กและเยาวชนประชาชนในหมู่บ้านให้รู้ถึงความสำคัญประเพณีกินข้าวใหม่ 2. เพื่อสร้างผู้นำประเพณีกินข้าวใหม่ที่สามารถปฏิบัติเป็นผู้นำได้	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้วันเวลาจัดกิจกรรมกินข้าวใหม่ 2. ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ 3. จัดกิจกรรม 4. สรุปกิจกรรมกินข้าวใหม่	ทีมวิจัย, ผู้รู้ คนในชุมชน	1. คนในชุมชนได้รับรู้ความสำคัญของงบประมาณกินข้าวใหม่ 2. ได้ผู้นำที่ปฏิบัติงานจริงได้ในประเพณีกินข้าวใหม่	- เดือน 10 วันที่ 11 (ของชนเผ่า) ตรงกับปลายเดือนพฤศจิกายน หรือต้นเดือนธันวาคมของทุกปี	ทีมวิจัย, ผู้รู้, คนในชุมชน
2. การสืบทอดทดลองถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้าน	1. เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน 2. เพื่อฟื้นฟูการละเล่นของชนเผ่า 3. เพื่อสืบทอดการละเล่นชนเผ่าให้กับเยาวชน	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้วันเวลาจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน 2. ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น 3. จัดอบรม พร้อมเก็บข้อมูลและสรุปข้อมูล	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ผู้รู้ในชุมชน	1. เกิดความสามัคคีในหมู่คนของหมู่บ้าน 2. ได้มีฟื้นฟูและสามารถสืบทอดให้ผู้นำวัฒนธรรมประเพณีต่อไปได้	ครั้งที่ 1 เดือนมกราคม 2553 ครั้งที่ 2 เดือนเมษายน 2553 ครั้งที่ 3 เดือนมิถุนายน 2553	- ทีมวิจัย - ผู้รู้-นายสาม เลาหมี - คนในชุมชน

3.การสืบทอดและการถ่ายทอดพิธีเลี้ยงศาลเจ้าเมือง	1.เพื่อให้คนในชุมชนได้รับการอวยพรจากเจ้าเมืองให้ได้ผลดีที่สุด 2.เพื่อมีชีวิตที่ดีและอยู่ดีกินดีตามความเชื่อ	1.ประชาสัมพันธด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านมาประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รู้ความสำคัญของศาลเจ้า 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และประกอบพิธี 3.เก็บข้อมูลทั้งภาพและรายละเอียดจากกิจกรรมเพื่อการเขียนบทเรียน	1.ทีมวิจัย 2.ผู้ประกอบพิธี 3.ประชากรในชุมชน	1.คนในชุมชนได้ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติกิจกรรมทางพิธีเลี้ยงศาลเจ้าต่อได้ 2.ชาวบ้านได้รับการอวยพรจากเจ้าศาลและมีความเป็นอยู่ที่ดี	เดือนกุมภาพันธ์ 2553	-ทีมวิจัย -ผู้-หลวง เลาฮือปา -คนในชุมชน
4.จัดกิจกรรมและสืบทอดประเพณีปีใหม่สิขู (กินวอ)	1.เพื่อฟื้นฟูและสร้างกระบวนการสืบทอดประเพณีปีใหม่สิขูให้แก่คนรุ่นหลัง 2.เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้และสามารถปฏิบัติ	1.ประชาสัมพันธด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านมาประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รู้ความสำคัญของการจัดประเพณีปีใหม่	1.ทีมวิจัย 2.ผู้ประกอบพิธี 3.ประชากรในชุมชน	1.ประชาชนในหมู่บ้านได้รับความรู้ประเพณีปีใหม่ 2.เกิดการสืบทอดและถ่ายทอดวิธีปฏิบัติอย่างถูกต้อง	เดือนมีนาคม 2553	-ทีมวิจัย -ผู้ -คนในชุมชน

	พิธีกรรมได้อย่างถูกต้อง	ที่ต่อเนื่องกันมา 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ และให้ทุกครอบครัวได้ จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น 3.ประกอบพิธีและเก็บ ข้อมูลทั้งภาพ พร้อมกับ บันทึกรายละเอียดจาก กิจกรรมสำหรับการเขียน บทเรียนเพื่อการถ่ายทอด							
5.การถ่ายทอดและ คัดเลือกผู้นำด้านประเพณี เชิงแม่และทดลองสอนใน โรงเรียนบุญจะ	1.เพื่อทำบุญให้แก่บรรพ บุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว 2.เพื่อให้ลูกหลานมี จิตสำนึกและมีความ กตัญญูต่อบรรพบุรุษ	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนใน ชุมชนได้รับรู้ 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 3.จัดกิจกรรม และสรุป ข้อมูล	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ ผู้ประกอบพิธี (นาย หลวง เลาฮีปา) 3.ประชากรในชุมชน	1.คนในชุมชนมีความรู้ใน การประกอบพิธีกรรมการ ไหว้เซ่งเม้ง 2.ได้นำที่สามารถนำ พิธีกรรมไหว้เซ่งเม้ง 3.คนในชุมชนมีจิตสำนึกและ มีความกตัญญูต่อบรรพ บุรุษ	วันที่ 1-10 มีนาคม 2553	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ ผู้ประกอบพิธี (นาย หลวง เลาฮีปา) 3.ประชากรในชุมชน			
6.ประกอบพิธีเรียกขวัญ และจัดกิจกรรมถ่ายทอด	1.เพื่อทำบุญเรียกขวัญ ให้กับคนที่ไม่สบาย	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนใน ชุมชนได้รับทราบถึง	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ (นายฮี ใจจา)	ทำให้ได้ตลอดปี ขึ้นอยู่กับ ความต้องการที่จะ	เดือนเมษายน 2553	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ (นายฮี ใจจา)			

ความรู้ผู้เข้าร่วมเพื่อ ทดลองสอนในโรงเรียน และชุมชน	2.เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึง ความสำคัญในการเรียก ขวัญ	ความสำคัญในการจัดพิธี พร้อมเพื่อสามารถนำไปใช้ ได้ถูกต้อง 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อ การทดลองถ่ายทอดในการ จัดกิจกรรมจริง 1 ครั้ง	3.ประชาชนในชุมชนทุก ครอบครัว	ประกอบพิธีเรียกขวัญของ คนไม่สบาย		3.ประชาชนในชุมชนทุก ครอบครัว
7.การจัดทำศาลาและจัด กิจกรรมถ่ายทอดวิธีและ ขั้นตอนในการประกอบ พิธีทำศาลา	1.คัดกระดาดสาเป็นรูปคน เพื่อแลกเปลี่ยนวิทยุญาณคน ป่วยกลับคืน-มา 2.เพื่อให้คนในชุมชนรู้ถึง ความสำคัญในการทำศาลา	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนใน ชุมชนได้รับรู้ 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ใน การทำศาลา	1.คนในชุมชน 2.ผู้รู้ (นางอะเลมะ เล่า ปา) 3.ทีมวิจัย	1.คนในชุมชนมีความรู้ใน การประกอบพิธีในการทำ ศาลา 2.ได้ผู้นำปฏิบัติได้จริงใน การประกอบพิธีในการทำ ศาลา	ทำได้ตลอดปี ขึ้นอยู่กับ ความต้องการที่จะ ประกอบพิธีทำศาลา หรือ คนที่ต้องการทำบุญ	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ (นายซี โจอา) 3.ประชาชนในชุมชนทุก ครอบครัว
8.ทีมวิจัยจัดทำหลักสูตร และทดลองสอนใน โรงเรียน ในชุมชน ตาม ประเพณีทั้งหมด ที่เกิดจาก การทำหลักสูตรของทีม วิจัย	1.เพื่อให้คนเรียนและ เยาวชนได้เรียนรู้ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่า 2.เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับ เด็กให้รักวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองและ	1.ทีมวิจัยหลักจัดเวลาสอน เรื่องวัฒนธรรมประเพณี ของชนเผ่า 2.แบ่งเวลาอาทิตย์ละ 1 เรื่องด้านประเพณี วัฒนธรรม	1.ทีมวิจัย 2.ผู้รู้ 3.เด็ก เยาวชน	เพื่อให้นักเรียนและ เยาวชนได้เรียนรู้และเห็น ความสำคัญของวัฒนธรรม ต่าง ๆ ของชนเผ่า	เดือนพฤษภาคม 2553	ทีมวิจัยหลัก 15 คน

	ชนเผ่า					
9.เสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยในการถ่ายทอดข้อมูลการสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี	1.เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยให้มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล 2.เพื่อสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรม 3.เพื่อเข้าใจวิธีการนำเสนอต่อสาธารณชน	1.ติดต่อประสานงานครูหรือผู้มีความรู้ในการฝึกอบรม 2.จัดเตรียมความพร้อมทีมวิจัยเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอน 3.สรุปบทเรียน	1.ทีมวิจัยหลัก 15 คน 2.ครูผู้สอน 2 คน	1.ทีมวิจัยได้รับการเสริมสร้างในการเป็นผู้สอนที่ดี 2.สามารถนำเสนอข้อมูลต่อที่สาธารณะได้เหมาะสม	เดือนมิถุนายน 2553	ทีมวิจัยหลัก 15 คน
10.จัดเวทีนำเสนอข้อมูลและเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าระยะที่2	1.เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและคืนข้อมูลสู่คนในชุมชน 2.เพื่อเปิดรับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเวทีที่จะนำไปปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดระบบข้อมูลเนื้อหาสำหรับการพัฒนาสู่การทำหลักสูตรชุมชน	1.จัดเตรียมข้อมูลเพื่อการนำเสนอ 2.ติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมเวที 3.จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย 4.ทีมวิจัยรวบรวมข้อมูลและเขียนรายงาน	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม	1.ทีมวิจัยได้รับการพัฒนาศักยภาพในการนำเสนอผลงานวิจัย 2.ทีมวิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อการเขียนรายงานที่เหมาะสมต่อการศึกษาของผู้ในด้านวัฒนธรรมประเพณี	เดือนสุดท้ายของการดำเนินงานวิจัย ค.ณ.กรกฎาคม 2553	ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม

ปฏิทินการดำเนินงาน ระยะที่ 2 (8 เดือน)

ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2552 – วันที่ 30 กรกฎาคม 2553

กิจกรรม	เดือนที่							
	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.การสืบทอดประเพณีกินข้าวใหม่และให้ความรู้เพื่อสร้างผู้นำของประเพณีปีใหม่	✓							
2.การสืบทอดทดลองถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้าน		✓			✓		✓	
3.การสืบทอดและการถ่ายทอดพิธีเลี้ยงศาลเจ้าเมือง			✓					
4.จัดกิจกรรมและสืบทอดประเพณีปีใหม่ลือ (กินวอ)				✓				
5.การถ่ายทอดและคัดเลือกผู้นำด้านประเพณีแข่งม้งและทดลองสอนในโรงเรียนเบญจจะ				✓				
6.ประกอบพิธีเรียกขวัญและจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนเพื่อทดลองสอนในโรงเรียนและชุมชน					✓			
7.การจัดทำศาลาและจัดกิจกรรมถ่ายทอดวิธีและขั้นตอนในการประกอบพิธีทำศาลา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8.ทีมวิจัยจัดทำหลักสูตรและทดลองสอนในโรงเรียน ในชุมชน ตามประเพณีทั้งหมด ที่เกิดจากการทำหลักสูตรของทีมวิจัย						✓		
9.เสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยในการถ่ายทอดข้อมูลการสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี							✓	
10.จัดเวทีนำเสนอข้อมูลและเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2								✓

รายละเอียดแผนการใช้งบประมาณงานวิจัยระยะที่ 2

แผนกิจกรรม	รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ	จำนวนเงิน
1.การสืบทอดประเพณีกินข้าวใหม่และให้ความรู้เพื่อสร้างผู้นำของประเพณีปีใหม่	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้วันเวลาจัดกิจกรรมกินข้าวใหม่ 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ 3.จัดกิจกรรม 4.สรุปกิจกรรมกินข้าวใหม่	ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม 1.ค่าหุ้ประกอบพิธี 2,000 บาท 2.ค่าตอบแทนวิทยากร600 บาท 3.ค่าตอบแทนทีมวิจัย 15 คน สำหรับการจัดเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ 2 วัน 3,000 บาท 4.ค่าตอบแทนในการสรุปกิจกรรม 300บาท รวม 5.900 บาท
2.การสืบทอดทดลองถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้าน	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้วันเวลาจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น 3.จัดอบรม พร้อมเก็บข้อมูลและสรุปข้อมูล	1.ค่าจัดเตรียมลูกข่าง จำนวน 10 ลูก ๆ ละ 50 บาท 500 บาท 2.รถสามล้อ จำนวน 4 คัน ๆ ละ 500 บาท 2,000 บาท 3.ค่าจัดเตรียมลูกสะบ้า 300 บาท 4.ค่าจัดเตรียมลูกช่วง 500บาท 5.ค่าสรุปบทเรียน 300 บาท รวม 3,600 บาท
3.การสืบทอดและการถ่ายทอดพิธีเลี้ยงศาลเจ้าเมือง	1.ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านมาประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รับรู้ความสำคัญของการเลี้ยงศาลเจ้า 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ และประกอบพิธี 3.เก็บข้อมูลทั้งภาพ และรายละเอียดจากกิจกรรมเพื่อการเขียนบทเรียน	1.ค่าหุ้พิธี 1 ตัว 1,500 บาท 2.ไก่ 5 ตัว500 บาท 3.ค่าตอบแทนวิทยากร 600 บาท 4.ค่ารูป เทียน 100 บาท 5.ค่าจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ของทีมวิจัย 3,000 บาท 6.ค่าสรุปบทเรียน 300 บาท รวม 6,000 บาท

แผนกิจกรรม	รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ	จำนวนเงิน
4.จัดกิจกรรมและสืบทอดประเพณีปีใหม่ลีซู (กินวอ)	1.ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการเชิญชาวบ้านมาประชุมหมู่บ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้รับความสำคัญของการจัดประเพณีปีใหม่ที่ต้องเนื่องกันมา 2.ทีมวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ และให้ทุกครอบครัวได้จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น 3.ประกอบพิธีและเก็บข้อมูลทั้งภาพพร้อมกับบันทึกรายละเอียดจากกิจกรรมสำหรับการเขียนบทเรียนเพื่อการถ่ายทอด	1.ค่าจัดทำแคนเป่า 3 คัน 1,500 บาท 2.ค่าจัดทำขลุ่ย 3 อัน 300 บาท 3.ค่าจัดทำซึ่งสามสาย 2 ตัว 1,500 บาท 4.ค่าอาหารจำนวน 300 คน ๆ ละ 50 บาท 15,000 บาท 5.ค่าจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ของทีมวิจัยตลอดทั้งประเพณี 3,000 บาท 6.ค่าตอบแทนสรุปบทเรียน 300 บาท รวม 21,600 บาท
5.การถ่ายทอดและคัดเลือกผู้นำด้านประเพณีแข่งเม็งเพื่อทำการทดลองสอนในโรงเรียนเบญจมะ พร้อมหาแนวทางในการทำหลักสูตรชุมชน	1 ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้ 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 3.จัดกิจกรรม และสรุปข้อมูล	1.ไก่ประกอบพิธี 2 ตัว 300บาท 2.หมูประกอบพิธี ๑ ตัว 1,500 บาท 3.ค่ารูปเขียน 100 บาท 4.ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและการจัดเตรียมงานของทีมถ่ายทอดความรู้ 3,000 บาท 5.ค่าสรุปบทเรียนและบันทึกเพื่อการจัดทำหลักสูตรชุมชน 300 บาท รวม 5,200 บาท
6.ประกอบพิธีเรียกขวัญและจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนเพื่อทดลองสอนในโรงเรียนและชุมชน	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับทราบถึงความสำคัญในการจัดพิธีพร้อมเพื่อสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อการทดลองถ่ายทอดในการจัดกิจกรรมจริง 1 ครั้ง	1.ไก่ประกอบพิธี 3 ตัว 300 บาท 2.หมูประกอบพิธี 1 ตัว 1,700 บาท 3.ค่ารูปเขียน 150 บาท 4.ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและการจัดเตรียมงานของทีมถ่ายทอดความรู้ 3,000 บาท 5.ค่าสรุปบทเรียนและบันทึกเพื่อการจัดทำหลักสูตรชุมชน 300 บาท รวม 5,450 บาท

แผนกิจกรรม	รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ	จำนวนเงิน
7.การจัดทำศาลาและจัดกิจกรรมถ่ายทอดวิธีและขั้นตอนในการประกอบพิธีทำศาลา	1.ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้ 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำศาลา	1.ค่ารูป เทียน 100 บาท 2.ค่ากระดาษ 50 บาท 3.ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและการจัดเตรียมงานของทีมถ่ายทอดความรู้ 3,000 บาท 4.ค่าสรุปบทเรียนและบันทึกเพื่อการจัดทำหลักสูตรชุมชน 300 บาท รวม 3,450 บาท
8.ทีมวิจัยจัดทำหลักสูตรและทดลองสอนในโรงเรียน ในชุมชน ตามประเพณีทั้งหมดที่เกิดจากการทำหลักสูตรของทีมวิจัย	1.ทีมวิจัยหลักจัดเวลาสอนเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่า 2.แบ่งเวลาอาทิตย์ละ 1 เรื่องด้านประเพณีวัฒนธรรม	1.ค่าตอบแทนในการสรุปบทเรียนของวิทยากร 11 ประเพณี 6,600 บาท 2.ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกสรุป 11 ประเพณี 1,100 บาท รวม 7,700 บาท
9.เสริมสร้างศักยภาพทีมวิจัยในการถ่ายทอดข้อมูลการสร้างผู้นำด้านวัฒนธรรมประเพณี	1.ติดต่อประสานงานครูหรือผู้มีความรู้ในการฝึกอบรม 2.จัดเตรียมความพร้อมทีมวิจัยเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอน 3.สรุปบทเรียน	1.ค่าอาหารผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพจำนวน 17 คน 4 มื้อ ๆ ละ 50 บาท 3,400 บาท 2.ค่าตอบแทนและค่าเดินทางวิทยากร 3,000 บาท 3.ค่าวัสดุอุปกรณ์เวที 500 บาท 6.ค่าติดต่อประสานงาน 500 บาท รวม 7,700 บาท
10.จัดเวทีนำเสนอข้อมูลและเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2	1.จัดเตรียมข้อมูลเพื่อการนำเสนอ 2.ติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมเวที 3.จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย 4.ทีมวิจัยรวบรวมข้อมูลและเขียนรายงานความก้าวหน้า	1.ค่าอาหารผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพจำนวน 34 คน 2 มื้อ ๆ ละ 50 บาท 3,400 บาท 2.ค่าเดินทางผู้เข้าร่วมเวที 3,000 บาท 4.ค่าวัสดุอุปกรณ์เวที 500 บาท 6.ค่าติดต่อประสานงาน 500 บาท 7.ค่าเขียนรายงาน 2,500 บาท รวม 7,900 บาท

การปรับเปลี่ยนกิจกรรมหรือรายละเอียดจากกิจกรรมเดิมที่ตั้งเอาไว้ ดังนี้

(ข้อ1) กิจกรรมที่ 5 ทดลองทำของเล่นชนเผ่าและสอน

1.วัตถุประสงค์

- เพื่อทดลองทำของเล่น จากการเก็บข้อมูลการเล่นพื้นบ้าน

2. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกิดการสอน และทดลองทำของเล่นชนเผ่า เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3.วิธีการดำเนินงาน

- ทดลองทำของเล่นชนเผ่า

(ข้อ2) กิจกรรมที่ 7 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ

1.วัตถุประสงค์

- เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ ในเครือข่ายงานวิจัย

2. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ทีมวิจัยเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีมุมมองใหม่ๆ มากขึ้น

3. วิธีการดำเนินงาน

- เดินทางไปแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่นๆ ของ สกว.

สาเหตุและผลของการปรับเปลี่ยน

การปรับเปลี่ยนกิจกรรมทั้งสองกิจกรรมดังกล่าวนี้ทีมวิจัยยังไม่ดำเนินการ เนื่องจากติดภารกิจการปลูกพืช ทำไร่นาสวน ในกิจกรรม 5 (ข้อที่1) ไม่สามารถที่จะทดลองเล่นได้ เพราะการเล่นของเล่นพื้นบ้านนั้นต้องเล่นกลางสนามหมู่บ้านที่มีพื้นดินแห้ง เพื่อสะดวกต่อการเดิน การนั่ง และการวิ่งในการเล่นของเล่นต่าง ๆ เช่นลูกข่างต้องตั้งให้อยู่บนพื้นดินที่แห้ง อุปสรรคที่ไม่สามารถทดลองเล่นได้ คือพื้นดินเปียกเปื้อนด้วยโคลนเนื่องจากตรงกับฤดูฝน ทางทีมวิจัยจึงเลื่อนกิจกรรมดังกล่าวไปทำในระยะที่ 2 ซึ่ง เป็นช่วงฤดูหนาว ถึง ฤดูแล้งเหมาะต่อการเล่นของเล่นพื้นบ้าน รวมทั้งการวางแผนเพื่อทดลองสอนในโรงเรียน สำหรับกิจกรรมที่ 7 (ข้อ2) เป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ และต้องมีการเดินทางไปแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่นๆ ของ สกว. ซึ่งการเดินทางออกนอกพื้นที่หมู่บ้านเป็นไปด้วยความยากลำบาก

จากสภาพพื้นถนนที่ลื่น ทีมวิจัยจึงตกลงกันที่จะเชิญผู้รู้ในเรื่องของวัฒนธรรมจากหมู่บ้านน้ำรู่ คือ นายตะกาย หว่าจ๊ะ มาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวลีซู และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

จากการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานครั้งนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของทีมวิจัย และการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานดังกล่าวได้ทำให้ทีมวิจัยเกิดการวางแผนงานที่เหมาะสมต่อเวลาในการทำงานในระยะต่อไปได้ เช่น สภาพการเดินทาง ระยะเวลาในการทำงานที่ต้องทำให้ตรงกับฤดูกาล